

PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

OPĆI POZIV NA NATJEČAJ 2011.-2013.

STRATEŠKI PRIORITETI 2012.

UVOD.....	4
1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE.....	4
2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE	5
3. OPĆI PRIORITETI.....	6
4. TRANSVERZALNI UVJETI.....	9
5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT.....	10
POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI.....	11
1. Comenius – školsko obrazovanje	11
1.1. Mobilnost i partnerstva.....	13
1.2. Multilateralni projekti.....	13
1.2.1. Razvoj i rukovođenje školama te veze s poslovnim sektorom	13
1.2.2. Razvijanje pristupa podučavanju i učenju	14
1.2.3. Podrška osnovnim kompetencijama i „transverzalnim ključnim kompetencijama” ...	14
1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata i romskih učenika te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju	15
1.3. Mreže.....	15
1.3.1. Podrška poduzetništvu i povezanosti s poslovnim sektorom	15
1.3.2. Podrška nastojanjima da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije	16
1.3.3. Razvoj ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.....	16
1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom	16
2. Erasmus – visoko obrazovanje uključujući napredno strukovno obrazovanje i osposobljavanje.....	17
2.1 Mobilnost	18
2.2 Multilateralni projekti	19
2.2.1. Suradnja visokih učilišta s poduzećima	19
2.2.2. Socijalna dimenzija visokog obrazovanja	20
2.2.3. Strategije za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju	20
2.2.4. Potpora programu modernizacije visokih učilišta	21
2.2.5. Osnaživanje izvrsnosti i inovacija u visokom obrazovanju.....	22
2.3 Akademske mreže	22
3. Leonardo da Vinci – početno i cjeloživotno strukovno obrazovanje i osposobljavanje	24
3.1 Mobilnost i partnerstva.....	25
3.2 Multilateralni projekti – Prijenos inovacija.....	26
3.2.1. Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom	27

3.2.2. Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.....	27
3.2.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	28
3.2.4. Razvijanje i prijenos strategija mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	28
3.2.5. Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	29
3.2.6. Poboljšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	30
3.3 Multilateralni projekti – Razvoj inovacija	31
3.3.1. Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	31
3.3.2. Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	32
3.3.3. Razvijanje vještina vezanih za osposobljavanje uzimajući u obzir potrebe tržišta rada – Nove vještine i radna mjesta.....	32
3.4 Mreže.....	33
3.4.1. Suradnja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim svijetom	33
3.4.2. Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje	33
4. Grundtvig – obrazovanje odraslih	34
4.1 Mobilnost i partnerstva.....	35
4.2 Multilateralni projekti	36
4.2.1. Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih	36
4.2.2. Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti	37
4.2.3. Međugeneracijsko učenje: učenje za starije građane, učenje u obitelji	37
4.2.4. Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoblja.....	37
4.3 Mreže.....	38
4.3.1. Promicanje društvene kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih iz određenih društvenih skupina	38
POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM	39
1. Ključna aktivnost 1. - suradnja na stvaranju javnih politika i inovacijama	40
1.1 Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)	40
1.2 Multilateralni projekti	40
1.2.1. Potpora projektima međunarodne suradnje na razvijanju mjera za cjeloživotno učenje za integraciju Roma	40
1.3 Mreže.....	41
1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući putove među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja.....	41
1.3.2 Potpora mrežama za aktivnosti podizanja svijesti o najuspješnijim iskustvima društvene integracije Roma, uključujući kulturološke, jezične i društvene vidove.....	41
2. Ključna aktivnost 2 - Jezici.....	42
2.1 Multilateralni projekti	42
2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada	42
2.1.2. Promicanje i šire usvajanje europskih jezika manje raspostranjenosti.....	43

2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja	43
2.1.4. Jačanje socijalne kohezije, jednakih prilika za sve i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma	43
2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja.....	43
2.2 Mreže.....	43
2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije, jednakih prilika za sve i jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma	44
2.2.2. Širenje rezultata projekata s oznakom „Europski jezici” i promicanje njihova umrežavanja	44
2.2.3. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja	44
2.2.4. Promicanje učenja i korištenja europskih jezika manje rasprostranjenosti	44
3. Ključna aktivnost 3. - informacijske i komunikacijske tehnologije.....	44
3.1 Multilateralni projekti	45
3.1.1. Jačanje transverzalnih kompetencija poput digitalne kompetencije koja premošćuje svijet obrazovanja i rada	45
3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja	45
3.2 Mreže.....	46
3.2.1. Zajednice dionika diljem Europe za promicanje digitalne kompetencije za život i zapošljivost	46
3.2.2. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom	46
4. Ključna aktivnost 4. - diseminacija i korištenje rezultata	47
4.1 Multilateralni projekti	48
4.1.1. Istraživanje i utvrđivanje prepreka uspješnoj diseminaciji i korištenju rezultata te razvijanje izdržljivih modela za uspješnu diseminaciju i korištenje rezultata.....	48
4.1.2. Učinak aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata	48
4.1.3. Prijenos i provedba rezultata (umnožavanje) i/ili njihovo usmjeravanje u javne politike	48
POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET.....	49
1. NASTAVNI PROJEKTI (MODULI <i>JEAN MONNET</i>, KATEDRE <i>JEAN MONNET</i> I <i>AD PERSONAM</i> KATEDRE <i>JEAN MONNET</i>).....	49
2. OSTALI AKADEMSKI I ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI (<i>JEAN MONNET</i> CENTRI IZVRSNOSTI, AKTIVNOSTI INFORMIRANJA I ISTRAŽIVANJA I MULTILATERALNE ISTRAŽIVAČKE GRUPE)	50

UVOD

1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

Ciljevi Programa za cjeloživotno učenje navedeni su u članku 1. Odluke br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja¹ (u daljnjem tekstu „Odluka o programu”). Primjenjuju se i primjereni su svim dijelovima programa, a nadopunjuju ih posebni i operativni ciljevi pojedinih potprograma (pogledajte predmetna poglavlja ovoga poziva na natječaj).

Opći cilj programa, naveden u članku 1.2 Odluke o programu, glasi: „kroz cjeloživotno učenje doprinijeti razvoju Europske unije kao naprednog društva temeljenog na znanju, s održivim gospodarskim razvojem, većim brojem radnih mjesta više kvalitete, te veće društvene kohezije, uz istovremeno osiguravanje dobre zaštite okoliša za buduće generacije”. Posebice se teži jačanju međusobne razmjene, suradnje i mobilnosti među sustavima obrazovanja i osposobljavanja Europske unije kako bi postali uzorom svjetske kvalitete.

Posebni ciljevi, navedeni u članku 1.3 Odluke o programu, jesu:

- (a) doprinositi razvoju kvalitetnog cjeloživotnog učenja, unaprijeđivati vrhunski rad, inovacije i europsku dimenziju sustava i prakse u tom području
- (b) poduprijeti stvaranje Europskoga područja cjeloživotnoga učenja
- (c) pomoći u poboljšanju kvalitete, privlačnosti i pristupa prilikama za cjeloživotno učenje koje su dostupne u zemljama članicama EU
- (d) ojačati doprinos cjeloživotnoga učenja društvenoj koheziji, aktivnom građanstvu, interkulturalnom dijalogu, rodnoj jednakosti i osobnom ispunjenju
- (e) pomoći u unapređivanju kreativnosti, konkurentnosti, zapošljivosti i rastu poduzetničkoga duha
- (f) doprinositi većem sudjelovanju osoba svih dobi u cjeloživotnom učenju, uključujući osobe s posebnim potrebama i skupine u nepovoljnom položaju, bez obzira na društveno-ekonomsko porijeklo
- (g) unaprijeđivati učenje jezika i jezičnu raznolikost
- (h) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja utemeljenih na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- (i) ojačati ulogu cjeloživotnog učenja u stvaranju osjećaja europskoga građanstva zasnovanom na razumijevanju i uvažavanju ljudskih prava i demokracije, te poticati snošljivost i uvažavanje drugih naroda i kultura
- (j) unaprijeđivati suradnju na osiguranju kvalitete u svim sektorima obrazovanja i osposobljavanja u Europi

¹ Odluka br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja:
<http://eur-lex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:EN:PDF> (izmjene i dopune: Odluka 1357/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008.)

(k) poticati najbolje korištenje rezultata, inovativnih proizvoda i postupaka, te razmijenjivati dobru praksu u područjima obuhvaćenim Programom za cjeloživotno učenje, kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja.

2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE

Prioritet cjelokupnoga Programa za cjeloživotno učenje je ojačati doprinos obrazovanja i osposobljavanja ciljevima navedenima u „Strategiji EU 2020.”², strategiji za rast Europske unije u narednom desetljeću. Dakle vrijednost se stvarana način da se rast zasniva na znanju, dajući moć ljudima u inkluzivnim društvima i osiguravajući građanima pristup cjeloživotnom učenju i usavršavanju vještina tijekom cijeloga života.

Obrazovanje i osposobljavanje ima ključnu ulogu u postizanju prioriteta navedenih u „Strategiji EU 2020.” Među pet glavnih ciljeva su smanjenje stope napuštanja obrazovanja na manje od 10% te najmanje 40% stanovništva u dobi od 30-34 godine s obrazovanjem tercijarne (ili istovjetne) razine.

Na prioritetna područja navedena u „Strategiji EU 2020.” odnosi se sedam inicijativa na razini Europske unije kao i na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Na obrazovanje i osposobljavanje se najviše mogu primijeniti četiri inicijative:

- „Mladi u pokretu”³: Cilj je mladima povećati prilike za pronalaženje posla kroz jačanje mobilnosti studenata i stažista te povećati kvalitetu i privlačnost europskih sustava za obrazovanje i osposobljavanje.
- „Program za nove vještine i radna mjesta”⁴: Cilj je olakšati stjecanje pravih vještina i kompetencija i omogućiti njihovo korištenje na primjerenim poslovima. Da bi se to ostvarilo važno je izraditi najbolja moguća predviđanja o vještinama koje će biti potrebne u budućnosti i pomoći pri razvijanju tih vještina kroz obrazovanje i osposobljavanje.
- „Unija inovacija”⁵: Cilj je poboljšati uvjete i pristup sredstvima za istraživanje i inovacije u Europi, kako bi se osiguralo da se inovativne ideje mogu pretvoriti u proizvode i usluge koji dovode do rasta i novih radnih mjesta.
- „Digitalni program za Europu”: Glavni cilj ovog programa je da digitalno jedinstveno tržište zasnovano je brzom i ultrabrzom internetu te interoperabilnim aplikacijama dovede do održivih gospodarskih i društvenih koristi.

Provedbu europske politike obrazovanja i osposobljavanja koja je navedena u strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju „Obrazovanje i osposobljavanje

² Priopćenje Europske komisije: „Europa 2020.- Strategija pametnog, održivog i inkluzivnog rasta”, Europska komisija (2010.)2020 <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> i Europskoga vijeća od 25./26. ožujka 2010. EUCO 7/10: Zaključci: I. „Europa 2020: Nova europska strategija za radna mjesta i rast”:

³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf
⁴ http://ec.europa.eu/education/news/news2540_en.htm

⁴ Priopćenje Europske komisije : „Program za nove vještine i radna mjesta : Europski doprinos punom zapošljavanju ”: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6328&langId=en>. Vidjeti i <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?lankId=en&catId=958>

⁵ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

2020.” (usvojenom u svibnju 2009.⁶) naročito podupire Program za cjeloživotno učenje. Putem otvorene metode koordinacije zemlje članice EU nastoje:

- **da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost** provedbom strategija cjeloživotnog učenja, razvojem kvalifikacijskih okvira i mjera koje omogućavaju fleksibilnije načine učenja, te promidžbom učenja kroz mobilnost svih učenika, nastavnika i predavača diljem Europe
- **poboljšati kvalitetu i učinkovitost obrazovanja i osposobljavanja** omogućavajući svim učenicima stjecanje temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za zapošljivost, osiguravanjem visoke kvalitete podučavanja i usavršavanja nastavnika te poboljšavanjem privlačnosti i učinkovitosti svih razina obrazovanja i osposobljavanja
- **promicati jednakost, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo** rješavanjem nepovoljnog položaja u obrazovanju visokokvalitetnim ranim obrazovanjem, boljim usmjeravanjem potpore i inkluzivnim obrazovanjem
- **osnažiti kreativnost i inovacije na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja** promicanjem stjecanja transverzalnih ključnih kompetencija i stvaranjem partnerstava sa širom zajednicom, posebno poslovnim sektorom, kako bi ustanove za obrazovanje i osposobljavanje postale otvorenije i više povezane s potrebama tržišta rada i društva u cjelini.

Svi dokumenti koji se odnose na javnu politiku vezanu za ove teme objavljeni su na mrežnim stranicama Opće uprave za obrazovanje i kulturu Europske komisije⁷.

Poseban kontekst javnih politika za predškolski odgoj, osnovoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, visoko obrazovanje, strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih nalazi se u poglavljima o sektorskim programima.

3. OPĆI PRIORITETI

Temeljem ranije navedenog strateškog konteksta javnih politika, utvrđeni su sljedeći opći prioriteti ovoga poziva na natječaj:

1. Razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost

Ovaj je prioritet usklađen sa Zaključcima Vijeća o mobilnosti mladih⁸, „Zelenom knjigom o promicanju učenja mladih kroz mobilnost”⁹ te s inicijativom „Mladi u

⁶ Zaključci Vijeća od 12. svibnja 2009. o strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”), (2009/C119/02):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

⁸ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o mobilnosti mladih (2008/C 320/03): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:EN:PDF>

⁹ Europska komisija (COM2009.) 329 konačna verzija:

pokretu”¹⁰ jednom od ključnih inicijativa „Strategije EU 2020.”. Kako bi se promicalo povećanje učenja kroz mobilnost, u okviru ovoga prioriteta će se poticati inicijative za razvijanje strategija za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti.

U ovom će se kontekstu posebno poticati inicijative između regija zemalja članica EU. Međutim, strategije za mobilnost mogu se razvijati i na razini sektora (npr. industrijske grane) ili između obrazovnih ustanova.

U projektima također treba ispitati i razvijati prijelaz na ishode učenja, učinkovito cjeloživotno usmjeravanje, provedbu alata kao što su Europski kvalifikacijski okvir i nacionalni kvalifikacijski okviri, dokumenti *Europass* kao i Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) koji jačaju cjeloživotno učenje i mobilnost te promiču potvrđivanje i priznavanje neformalnog i informalnog učenja.

2. Poticanje suradnje između sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada

Sukladno „Priopćenju o suradnji sveučilišta i poslovnog sektora”¹¹ iz 2009., cilj je poticati suradnju svih sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada. Doprinos socijalnih partnera boljoj povezanosti obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom ključan je za tržište rada, zapošljivost i poduzetnički potencijal. Suradnja obrazovanja i poslovnog sektora može doprinijeti i boljem usmjeravanju tijekom studija i profesionalnoj orijentaciji.

3. Potpora početnom i stalnom usavršavanju nastavnika, predavača i voditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje

Kao što je rečeno na neformalnom sastanku ministara u rujnu 2009., postoji snažna veza između kvalitete obrazovanja i kvalitete nastavnika te osoba koje upravljaju i rukovode obrazovnim ustanovama. U zaključcima Vijeća na ovu temu iz studenoga 2009.¹² od Europske je komisije zatraženo da podupre suradnju i razmjenu dobre prakse između srodnih područja¹³. Takav razvoj jačaju mehanizmi za osiguranje kvalitete na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

4. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kao što je navedeno u „Zajedničkom izvješću o obrazovanju i osposobljavanju za 2010.”, dok je provedba okvira ključnih kompetencija¹⁴ na razini općeg školskog

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

¹⁰ vidi pod 3.

¹¹ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novo partnerstvo za modernizaciju sveučilišta: Forum EU za dijalog sveučilišta s poslovnim sektorom”, Europska komisija (COM2009.) 158 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0158:FIN:EN:PDF> Nastavlja se u ožujku 2010. „Forumom o suradnji škola i poslovnog sektora” u organizaciji Europske komisije: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2279_en.htm

¹² Zaključci Vijeća od 26. studenog 2009. o stručnom usavršavanju nastavnika i rukovoditelja škola (2009/C 302/04): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0006:0009:EN:PDF>

¹³ Zaključci Vijeća iz svibnja 2010. Sastanak Vijeća za obrazovanje, mlade i kulturu br. 3013. Bruxelles, 11.05.2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/114393.pdf

¹⁴ Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/lif-learning/keycomp_en.pdf.

obrazovanja uznapredovala, do danas je manje uspješna u generiranju reformi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Dakle, svrha ovoga prioriteta je potaknuti sve sektore, počevši od ranog obrazovanja, na osmišljavanje projekata usmjerenih na ključne kompetencije u nastavku, sukladno posebnostima pojedinog sektora:

1. komunikacija na materinjem jeziku
2. komunikacija na stranim jezicima
3. matematička kompetencija i temeljna kompetencija iz prirodnih znanosti i tehnologije
4. digitalna kompetencija
5. učiti kako učiti
6. društvene i građanske kompetencije
7. osjećaj za inicijativu i poduzetništvo
8. kulturološka osviještenost i izražavanje.

U ovom će se kontekstu posebno promicati višejezičnost.

5. Promicanje društvene uključenosti i rodne jednakosti u obrazovanje i osposobljavanje, uključujući integraciju migranata i Roma

Nakon Europske godine borbe protiv siromaštva i društvene uključenosti (2010.), usvajanja cilja o smanjivanju ranog napuštanja obrazovanja (jednog od ključnih ciljeva „Strategije EU 2020.”)¹⁵, te Zaključaka Vijeća o obrazovanju migranata i društvenoj dimenziji obrazovanja i osposobljavanja iz 2010.¹⁶, poziva se da projekti promiču društvenu uključenost kroz obrazovanje. Vezano za škole, posebno će biti važne teme ranog napuštanja obrazovanja i posebne potrebe. Vezano za visoko obrazovanje, fokus će biti na proširenju pristupa novim tipovima učenika.

Teme vezane za sudjelovanje migranata, skupina u nepovoljnom položaju (uključujući Rome), osjetljivih društvenih skupina osoba s posebnim potrebama, biti će posebno važne za škole, strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih. Posebno je važan pristup primjerenom usmjeravanju tih skupina učenika. Rodna dimenzija je vrlo važna za obrazovanje, posebno kod ranog napuštanja obrazovanja što više utječe na dječake nego na djevojčice, a postoje i jaki rodni uzorci kod odabira studija. Iako se rodna dimenzija odnosi na program u cjelini, na nju se posebno mogu odnositi projekti u okviru ovoga prioriteta. Također se potiču projekti za razvijanje aktivnosti čiji je cilj potpora djevojkama i ženama kod pristupa zanimanjima u kojima su premalo zastupljene.

Nadalje, treba spomenuti da je promicanje pristupa mogućnostima učenja za osobe s invaliditetom (uključujući mogućnosti e-učenja) strateški prioritet koji se odnosi na program u cjelini.

vidjeti i: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

¹⁵ vidjeti pod 2.

¹⁶ Zaključci Vijeća iz svibnja 2010. Sastanak Vijeća za obrazovanje, mlade i kulturu br. 3013. Bruxelles, 11.05.2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/114393.pdf

Kroz nastavne planove i programe za obrazovanje i osposobljavanje treba podići svijest o posebnim potrebama osoba koji imaju poteškoće u kretanju ili neki drugi invaliditet, npr. o problemima koji se odnose na standarde za virtualnu ili stvarnu dostupnost. Ovi krovni strateški prioriteti ogledaju se na razne načine u raznim potprogramima koje podupire Program za cjeloživotno učenje. Po potrebi su određeni dodatni, detaljniji prioriteti za pojedine potprograme ili ključne aktivnosti.

4. TRANSVERZALNI UVJETI

Sukladno čl. 14.2 Odluke o programu, multilateralni projekti i mreže u okviru potprograma Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig i ključnih aktivnosti Transverzalnog programa, otvoreni su i partnerima iz trećih zemalja koje u Programu za cjeloživotno učenje ne sudjeluju temeljem čl. 7. Odluke o programu. U Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje navedene su aktivnosti na koje se to odnosi i modaliteti sudjelovanja.

Popratne mjere se podupiru u svim sektorskim programima i u Ključnoj aktivnosti 2 (Jezici).

U svim se programima posebna pažnja pridaje sustavnoj diseminaciji i korištenju rezultata na razini projekta, programa i javne politike. Sve prijave za projekte trebaju uključivati jasan plan za diseminaciju i korištenje rezultata.

Europska će komisija prijave za sufinanciranje novih radnih programa za mreže financirane prethodnih godina razmotriti s obzirom na dokazanu izvedbu mreža i dodanu vrijednost nove prijave.

5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT

U ovom su dokumentu iznesene različite vrste aktivnosti na koje se odnosi natječaj Programa za cjeloživotno učenje, a po potrebi su navedeni i odgovarajući prioriteti javne politike.

Ako su za određenu vrstu aktivnosti navedeni prioriteti, oni odražavaju teme u središtu razvoja javne politike obrazovanja i osposobljavanja na europskoj razini. Da bi bile odabrane, **prijave se trebaju odnositi na najmanje jedan od navedenih prioriteta**. Kako bi se osigurala primjerena obuhvaćenost prioriteta, odabir prijava koje će biti financirane zasnivati će se na kvaliteti prijava, kao i na potrebi za uravnoteženom obuhvaćenošću prioriteta¹⁷.

Opći poziv na natječaj potrebno je čitati uz sljedeće dokumente:

- Odluku Europskog parlamenta i Vijeća kojom se utemeljuje Program za cjeloživotno učenje 2007.- 2013.¹⁸
- Vodič kroz Program za cjeloživotno učenje koji uključuje detaljan opis aktivnosti kao i financijske i administrativne postupke¹⁹.

¹⁷ Podrobne informacije o pravilima za odabir prijava biti će objavljene u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm (poglavlje „Tko može sudjelovati“).

¹⁸ vidjeti pod 1.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lip/doc848_en.htm

POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI

1. COMENIUS – ŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Kontekst javne politike

U studenom 2008., Vijeće je dalo suglasnost za jačanje europske suradnje na politici u području školskog obrazovanja²⁰. Cilj je mladima pružiti kvalitetno obrazovanje koje ih priprema da zauzmu svoje mjesto u globaliziranim društvima i poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja, te im pomaže u punom razvoju potencijala, uključujući inovativnost, kreativnost i aktivno građanstvo. Vijeće je 2007.²¹ i 2009.²² predstavilo program suradnje na poboljšavanju obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika i rukovoditelja škola²³. Naglasak je na potrebi poboljšanja kvalitete i primjenljivosti cjelokupnog ciklusa obrazovanja nastavnika, od početnog obrazovanja do uvođenja novih nastavnika i njihovog cjeloživotnog stručnog usavršavanja. Vijeće se 2009. dotaklo i obrazovanja djece migranata te između ostalog pozvalo zemlje članice EU na ciljano korištenje Programa za cjeloživotno učenje kako bi pronašle načine za bolju potporu učenju ove skupine²⁴.

Ovi se prioriteti odražavaju u strateškom okviru suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”)²⁵. Vezano za školsko obrazovanje, u prioritetima se poziva na mjere za osiguranje stjecanja ključnih kompetencija za sve, bez obzira na osobno, društveno ili ekonomsko porijeklo učenika. Posebno treba nastaviti rad na temeljnim vještinama²⁶ i pronalaženju načina za jačanje podučavanja i učenja ključnih transverzalnih kompetencija kojima se jača preuzimanje inicijative i poduzetništvo, kreativnost, inovativnost i prilagodba poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja. Treba pojačati i obrazovanje o poštivanju kompetencija vezanih za okoliš²⁷ i interkulturalnost. U strateškom okviru Europske unije „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”²⁸ potvrđuje se potreba za ciljanim naporima ka kvaliteti učenja učenika migranata²⁹ te se u tom smislu priznaje ključna uloga ranog odgoja i obrazovanja..

²⁰ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o pripremi mladih za 21. stoljeće: „Program europske suradnje u školstvu” (2008/C 319/08):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:EN:PDF>

²¹ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 15. studenog 2007. o poboljšavanju kvalitete obrazovanja nastavnika (2007/C 300/07):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:EN:PDF>

²² vidjeti pod 12.

²³ http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm

²⁴ Zaključci Vijeća o obrazovanju djece migranata 2009/C301/07:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:EN:PDF>

²⁵ vidjeti pod 6.

²⁶ Zaključci Vijeća o povećanju razine temeljnih vještina u kontekstu europske suradnje škola za 21. stoljeće – Bruxelles. 19. studenog 2010.

http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117853.pdf

²⁷ Zaključci Vijeća o obrazovanju o održivom razvoju – Bruxelles 19.11.2010.

http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117855.pdf

²⁸ vidjeti pod 6.

²⁹ Zaključci Vijeća o obrazovanju djece migranata, studeni 2009.

Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja na manje od 10% do 2020. je 2010. utvrđeno kao jedan od ključnih ciljeva „Strategije EU 2020.”³⁰ Europska komisija je 2010. Vijeću predložila preporuku u kojoj se navodi okvir za učinkovite javne politike suzbijanja ranog napuštanja obrazovanja, zasnovan na boljoj informiranosti o uzrocima koji dovode do toga, niz mjera za sprečavanje uvjeta koji dovode do ranog napuštanja obrazovanja, interventnih mjera kod znakova povećanog rizika te mjera za ponovno uključivanje osoba koje su napustile školu.

Kao što je navedeno u Prilogu I. strateškog okvira suradnje na obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”³¹), nova europska mjerila za rano napuštanje obrazovanja i pismenost vezanu za čitanje uključuju i kvantitativne ciljeve za smanjenje broja učenika s lošim rezultatima iz matematike i prirodnih znanosti (manje od 15% do 2020.), te za povećanje udjela djece u dobi od četiri godine do početka obveznog obrazovanja koja sudjeluju u ranom odgoju i obrazovanju na 95% do 2020.

Vezano za inicijativu „Nove vještine za nova radna mjesta”³², nedavna predviđanja budućih potreba za vještinama primjerice navode povećanje radnih mjesta za koja je potrebna visoka ili srednja stručna sprema. Međutim, uz stručnu spremu potrebne su ključne kompetencije koje mlade pripremaju za rad u interkulturološkim, višejezičnim okolnostima koje se ubrzano mijenjaju, te kompetencijama koje doprinose kreativnosti i inovativnosti.

Dakle, opisan razvoj javne politike i izazovi pozivaju na europsku suradnju s ciljem:

- stalnog i daljnjeg osnaživanja rada na ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje³³. To podrazumijeva da se svim učenicima, počevši od rane dobi i bez obzira na porijeklo, okolnosti, spol ili posebne potrebe, osiguraju sredstva za stjecanje ključnih kompetencija u punom opsegu. Razvijanje ključnih kompetencija treba graditi na solidnim temeljnim vještinama koje čine pismenost vezana za čitanje i pisanje, matematika i prirodne znanosti, uključujući kompetencije koje se odnose na pojedine predmete i transverzalne kompetencije koje će ih potaknuti i pripremiti za daljnje učenje.
- podrške školama za rad s poslovnim sektorom i ostalim ključnim akterima izvan škole, stvaranje partnerstava i poboljšanje poduzetničkih vještina nastavnika i učenika.
- daljnjeg poboljšanja kvalitete nastavnika, rukovoditelja škola i ostalog osoblja škola te pomoći školama da postanu okruženje za učinkovito učenje. To nalaže kvalitetnije obrazovanje nastavnika tijekom čitavog radnog vijeka, učinkovitiji odabir pri zapošljavanju nastavnika i njihovo zadržavanje, te pomoć rukovoditeljima škola pri usmjeravanju na poboljšanje učenja kod učenika i nastavnika.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Comenius

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Comenius su:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:EN:PDF>

³⁰ vidjeti pod 2.

³¹ vidjeti pod 6.

³² vidjeti pod 4.

³³ Preporuka Europskog Parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>

- a) razvijati znanje i razumijevanje među mladima i nastavnim osobljem o raznolikosti europskih kultura i jezika te o njihovoj vrijednosti
- b) pomoći mladima u stjecanju osnovnih životnih vještina i kompetencija potrebnih za osobni razvoj, buduće zapošljavanje i aktivno građanstvo na nacionalnoj i europskoj razini.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Comenius su:

- a) poboljšati kvalitetu mobilnosti te povećati obim mobilnosti učenika i nastavnog osoblja zemalja članica EU
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim partnerstava škola iz raznih zemalja članica EU kako bi se u zajedničke obrazovne aktivnosti u razdoblju trajanja programa uključilo najmanje tri milijuna učenika
- c) poticati učenje živih stranih jezika
- d) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogija i pristupa cjeloživotnom učenju koji se temelje na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- e) ojačati kvalitetu i europsku dimenziju usavršavanja nastavnika
- f) poduprijeti poboljšanja u pedagoškim pristupima i upravljanju školama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Comenius

1.1. Mobilnost i partnerstva

Aktivnosti potprograma Comenius za mobilnost pojedinaca u drugu europsku zemlju i partnerstva uključuju:

- individualnu mobilnost učenika u okviru tekućeg ili prethodnog partnerstva škola
- sudjelovanje u aktivnostima usavršavanja nastavnika i ostalog nastavnog osoblja (*In-Service training*)
- pripremne posjete za školska partnerstva, mreže i multilateralne projekte
- hospitacije budućih nastavnika (Comenius asistenti)
- multilateralna i bilateralna školska partnerstva koja uključuju mobilnost učenika i osoblja u okviru aktivnosti partnerstava
- Comenius Regio partnerstva
- eTwinning.

Kod ovih aktivnosti potprograma Comenius nema europskih prioriteta, a modaliteti su utvrđeni u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje³⁴.

1.2. Multilateralni projekti

1.2.1. Razvoj i rukovođenje školama te veze s poslovnim sektorom

Razvijanje ključnih kompetencija³⁵ i motivacije za učenjem u velikoj mjeri ovisi o primjenljivosti podučavanja i učenja, sustavu vrijednosti u školi i načinu na koji škole surađuju s vanjskim svijetom. Dakle, ključni prioriteti javne politike postali su: poboljšanje rukovođenja školama, pružanje poticaja i prilika za suradnju nastavnika, te cjelovit razvoj škola kao okoline za učenje.

³⁴ vidjeti pod 19.

³⁵ vidjeti pod 14.

Projekti trebaju uključivati partnere iz škola i vanjskog svijeta. Kroz projekte treba razvijati metode, strategije, pedagoški materijal i/ili druge vrste popratnog materijala u svrhu:

- stvaranja partnerstava i modela umrežavanja škola i poslovnog sektora
- razvijanja vještina rukovođenja kod nastavnog osoblja
- razvijanja vještina nastavnika za međusobnu suradnju, suradnju s obiteljima učenika i vanjskim svijetom
- poticanja osjećaja inicijative kod mladih i razvijanja njihovih poduzetničkih vještina.

1.2.2. Razvijanje pristupa podučavanju i učenju

Kako bi odgovorile na potrebe poslovnog sektora koji se ubrzano mijenja i sve raznolikijih društava, škole kod mladih trebaju razvijati širok opseg ključnih kompetencija. To nalaže solidno početno obrazovanje nastavnika i rukovoditelja škola te cjeloživotno stručno usavršavanje visoke kvalitete tijekom njihova radnog vijeka. U ovom su kontekstu ključni programi za uvođenje svih novih nastavnika u to zanimanje.

- U projektima se trebaju odražavati kompetencije potrebne današnjim rukovoditeljima škola. Projekti trebaju razvijati, testirati i provoditi učinkovite načine podrške stručnog usavršavanja rukovoditelja škola.
- Projekti trebaju razvijati, testirati i provoditi učinkovite pristupe raznih agencija koje podupiru nove nastavnike na početku njihove karijere (uvođenje)³⁶.

1.2.3. Podrška osnovnim kompetencijama³⁷ i „transverzalnim ključnim kompetencijama”

Tijekom godina provedenih u školi mladi trebaju razviti solidne temeljne vještine kao što su čitanje, pisanje, matematika i prirodne znanosti, te transverzalne ključne kompetencije kao što su: učiti kako učiti, osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, društvene, građanske i kulturološke kompetencije. Podučavanje i učenje navedenih kompetencija često nalaže pristupe koji prelaze granice pojedinog predmeta i cjelovito sagledavaju učenikovo učenje, osobni i društveni razvoj. Iskustvo je pokazalo da načini ocjenjivanja i vrednovanja učenja imaju snažan učinak na razvoj navedenih ključnih kompetencija.

U projektima je potrebno:

- pronaći načine za osnaživanje učenja osnovnih vještina, načine organizacije učinkovitog prepoznavanja poteškoća u navedenim područjima, te načine podrške osobama s takvim poteškoćama u svim dijelovima obrazovnog sustava
- utvrditi i razvijati metode podučavanja i učenja koje kod učenika učinkovito podupiru razvoj transverzalnih ključnih kompetencija
- razvijati metode ocjenjivanja i vrednovanja te prakse kojom se poboljšava kvaliteta učenja i podupire razvoj prethodno navedenih transverzalnih ključnih kompetencija
- utvrditi i razvijati integraciju europske dimenzije u podučavanje i učenje.

³⁶ vidjeti pod 13.

³⁷ Vijeće je u svibnju 2009. usvojilo europsko mjerilo o smanjenju osoba koje loše vladaju čitanjem, matematikom i prirodnim znanostima na 15%:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata i romskih učenika te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju

Rano napuštanje obrazovanja i dalje je glavni izazov EU-a. Zemlje članice su suočene s različitim izazovima vezanima za rano napuštanje obrazovanja. U nekima je rano napuštanje obrazovanja u najvećoj mjeri ruralna pojava, dok u drugima najviše pogađa područja velikih gradova naseljena grupama u nepovoljnom položaju. Neka regionalna i sezonska tržišta rada (npr. turizam, građevinarstvo) mogu mlade odvući od školovanja u nekvalificirane poslove bez perspektive. Iskustvo nekih zemalja ukazuje na visoku razinu ranog napuštanja obrazovanja u određenim strukovnim okruženjima, dok druge zemlje bilježe manje ranog napuštanja obrazovanja npr. kod naukovanja.³⁸ Iako su mnogi mladi migranti uspješni učenici, njihovi su prosječni rezultati niži u usporedbi s njihovim vršnjacima koji potječu iz dotične zemlje. Kod romskih učenika je visok postotak odustajanja od obrazovanja prije stjecanja završne svjedodžbe. Isto tako i dalje su prisutne razlike između učenika i učenica vezano za interes za određene predmete i uspjeh iz tih predmeta. Sve navedene uvjete treba uzeti u obzir kod potpore osobama koje rano napuštaju obrazovanje ili osobama kod kojih postoji rizik od odustajanja. Dakle, škole zajedno s ostalim akterima mogu imati ključnu ulogu u rješavanju ranog napuštanja obrazovanja i poboljšanju učenja kod učenika migranata ili romskih učenika.

U projektima je potrebno:

- utvrditi i razvijati strategije i metode učenja kojima se učenicima kod kojih postoji rizik od ranog napuštanja obrazovanja pomaže pri održavanju motivacije i dovršavanju školovanja, te ih se priprema za daljnje obrazovanje i osposobljavanje
- utvrditi i razvijati načine potpore i motivacije učenika migranata i romskih učenika kako bi ostvarili svoj obrazovni potencijal
- utvrditi i razvijati strategije kojima se rješavaju rodni stereotipi u podučavanju, učenju i izboru zanimanja
- poduprijeti razvoj inkluzivnih pristupa podučavanju i učenju koji se brinu za potrebe svih učenika, uključujući skupine u nepovoljnom položaju.

1.3.Mreže

1.3.1. Podrška poduzetništvu i povezanosti s poslovnim sektorom

Ključna kompetencija Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo³⁹ uključuje sposobnost pretvaranja ideja u djelovanje, rad u sklopu projekata te učenje o funkcioniranju gospodarstva. Škole mogu poduprijeti razvijanje ove kompetencije potičući inicijativnost, inovativnost i kreativnost te uspostavljajući partnerstva s poslovnim sektorom.

U sklopu ovoga prioriteta, partnerske ustanove trebaju razvijati znanje potrebno za određenu temu umrežavanjem resursa i stručnosti kako bi se utvrdili i diseminirali učinkoviti načini da se školama pomogne pri:

³⁸ „Rješavanje problema ranog napuštanja obrazovanja: Ključni doprinos Programu Europa 2020.”, Bruxelles, 31.1.2011. Europska komisija (COM 2011) 18 konačna verzija :

http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_en.pdf

³⁹ Ključna kompetencija 7 u Ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf

vidjeti i: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

- razvijanju okoline za učenje u kojoj se među učenicima i osobljem potiče inicijativnost, kreativnost i inovativnost
- suradnji u sklopu partnerstava s poslovnim sektorom
- boljem usmjeravanju učenika
- potpori početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača i rukovoditelja škola i ostalih obrazovnih ustanova.

1.3.2. Podrška nastojanjima da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije

Odgovor na globalne izazove poput klimatskih promjena na način da se gospodarstvo razvija u ekološkom smjeru na mudriji način, uključuje razumijevanje promjena koje ljudsko djelovanje uzrokuje svijetu prirode i odgovornosti građana kao pojedinca. Dakle, razumijevanje temeljnih ideja o prirodnim znanostima i zanimanje za održiv razvoj je tako postalo ključ aktivnog, odgovornog građanstva.

U sklopu ovoga prioriteta kroz mreže je potrebno utvrditi i diseminirati učinkovite metode podučavanja o prirodnim znanostima, posebno o održivom razvoju, npr. podučavanje koje se zasniva na raspitivanju, razvijanje službi za usmjeravanje i informiranje o zanimanjima vezanima za prirodne znanosti, te metode za smanjivanje rodnog nesrazmjera u obrazovanju i zanimanjima vezanima za prirodne znanosti.

1.3.3. Razvoj ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Pristup visokokvalitetnom ranom odgoju i obrazovanju temelj je učinkovitog budućeg učenja, pomaže društveni razvoj djeteta i koristi djeci iz skupina u nepovoljnom položaju. Kvaliteta između ostaloga ovisi o kompetencijama osoblja, nastavnim programima, suradnji s roditeljima i cjelokupnom okruženju u kojem se uči.

Kroz mreže je potrebno utvrditi razmjenu i diseminaciju učinkovitih načina za:

- poboljšanje kompetencija nastavnika, predavača i ostalog osoblja te kvalitete nastavnih programa i okruženja u kojem se uči u slučaju djece koja su mlađa od dobi obuhvaćene obaveznim školovanjem
- utvrđivanje i podršku djece s poteškoćama u učenju ili djece u nepovoljnom društveno-ekonomskom položaju
- podršku ranom razvijanju jezika i pismenosti.

1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom

Ako je uporište na raznolikosti i provedbi načela uključivanja (inkluzije) u obrazovanje i osposobljavanje, to nalaže promišljanje o okruženju u kojem se uči, resursima i kompetencijama nastavnika i rukovoditelja škola, ispitivanje prepreka i pronalaženje prilika.

Kroz mreže je potrebno utvrditi i diseminirati učinkovite načine:

- promicanja usmjeravanja u redovnu nastavu, uključujući proširenje uloga specijalnih škola na način da postanu referentni centri
- usavršavanja nastavnika, rukovoditelja škola i ostalog osoblja škola vezano za promicanje uključivanja (inkluzije).

2. ERASMUS – VISOKO OBRAZOVANJE UKLJUČUJUĆI NAPREDNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Kontekst javne politike

Politika visokog obrazovanja EU teži poduprijeti reforme sustava visokog obrazovanja zemalja članica kako bi bile usklađenije i u većoj mjeri odgovarale potrebama društva znanja. Reforme su potrebne radi suočavanja sa izazovima globalizacije te osposobljavanja i prekvalifikacije europske radne snage. Visokim učilištima bi trebale omogućiti odlučnu ulogu u Europi znanja te da snažno doprinesu potpori strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁴⁰ te strategije „Europa 2020.”⁴¹. To se posebno odnosi na jedan od glavnih ciljeva o povećanju udjela stanovništva u dobi od 30-34 godine sa završenim tercijskim (ili istovrijednim) obrazovanjem na 40% do 2020. Od sedam glavnih inicijativa „Strategije EU 2020.” za visokoškolsku politiku su najvažnije: „Mladi u pokretu”⁴², „Program za nove vještine i radna mjesta”⁴³ i „Unija inovacija”⁴⁴.

Europska unija i nacionalna tijela će u okviru svake inicijative trebati usklađivati svoje napore kako bi se međusobno osnažili. Jačanje međunarodne mobilnosti je visoko na listi prioriteta programa visokoškolske politike, što se odražava u zaključcima Vijeća iz studenog 2008. u kojima se naglašava kako svaka mlada osoba treba imati priliku sudjelovanja u nekom obliku mobilnosti. Istovremeno, reforme su usklađene s razvojem Europskog prostora visokog obrazovanja za 2020. (Bolonjskim procesom) koji su usvojeni na ministarskoj konferenciji u Leuvenu (Louvain-la-Neuve) 2009.⁴⁵: ministri Europskog prostora visokog obrazovanja su dogovorili cilj po kojem do 2020. g. 20% osoba koje su diplomirale u Europi trebaju imati iskustvo studiranja ili stručne prakse u inozemstvu.

Prioriteti politike visokog obrazovanja navedeni su u Priopćenju „Izvršavanje programa modernizacije sveučilišta: obrazovanje, istraživanje i inovacije”⁴⁶. Ponovno će se razmotriti i nadopuniti u političkom priopćenju koje će biti objavljeno 2011. Te su poruke potvrđene u nekoliko zaključaka i odluka Vijeća.

⁴⁰ vidjeti pod 6.

⁴¹ vidjeti pod 2. .

⁴² vidjeti pod 3.

⁴³ vidjeti pod 4.

⁴⁴ vidjeti pod 5.

⁴⁵ „Bolonjski process 2020. – Europski prostor visokog obrazovanja u novom desetljeću”, Priopćenje s konferencije europskih ministara nadležnih za visoko obrazovanje (Leuven/Louvain-la-Neuve), 28.-29. travnja 2009. http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf, nastavak: „Deklaracija Budimpešta-Beč o Europskom prostoru visokog obrazovanja”, 12.03.2010.

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf

⁴⁶ COM(2006)208 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0208:FIN:EN:PDF>

Visoka se učilišta poziva da u potpunosti ispune svoju ulogu u trokutu znanja (visoko obrazovanje, istraživanje i inovacije) te da sudjeluju u projektima usmjerenima na pojačanu suradnju visokih učilišta i poduzeća, a taj je prioritet naglašen osnivanjem Europskog instituta za inovacije i tehnologiju⁴⁷, no izrazito je povezan s visokim obrazovanjem općenito. Suradnja na tom području također se nastoji pojačati Europskim forumom sveučilišta i poslovnog sektora kojega je pokrenula Europska komisija kroz navedeno priopćenje⁴⁸.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Erasmus

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi sektorskog programa Erasmus jesu:

- a) dati potporu stvaranju Europskog prostora visokog obrazovanja
- b) osnažiti doprinos visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja procesu inovacija.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi sektorskog programa Erasmus su:

- a) poboljšati kvalitetu i obim mobilnosti studenata i nastavnog osoblja diljem Europe radi doprinosa ostvarenju cilja da do 2012. u okviru Erasmusa i prethodnih programa u studentskoj mobilnosti sudjeluje najmanje 3 milijuna pojedinaca
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim multilateralne suradnje između visokih učilišta u Europi
- c) povećati stupanj transparentosti i usklađenosti kvalifikacija visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja stečenih u Europi
- d) povećati kvalitetu i obim suradnje visokih učilišta s tvrtkama
- e) olakšati razvoj inovativne prakse u tercijarnom obrazovanju i osposobljavanju te njihov prijenos, uključujući prijenos između zemalja sudionica programa
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Erasmus

2.1 Mobilnost

Mobilnost studenata, nastavnog i ostalog osoblja visokih učilišta

Mobilnost studenata i osoblja ima ključnu ulogu u uspostavljanju Europskog prostora visokog obrazovanja. Ustanove koje sudjeluju u Erasmusu pozivaju se na povećanje studentske mobilnosti u svrhu studija i prakse kako bi se ostvario cilj od 3 milijuna Erasmus studenata do 2012. te daljnjeg razvijanja mobilnosti nastavnika i ostalog osoblja.

⁴⁷ <http://eit.europa.eu>

⁴⁸ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru te Odboru regija: „Novo partnerstvo za modernizaciju sveučilišta: Forum EU za dijalog sveučilišta s poslovnim sektorom”, COM(2009) 158 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf

Od visokih se učilišta traži osiguranje visoke kvalitete organizacije mobilnosti studenata i osoblja visokih učilišta što je podrobno navedeno u Erasmus sveučilišnoj povelji i „Europskoj povelji o kvaliteti mobilnosti”⁴⁹.

Za mobilnost nisu određeni prioriteti na europskoj niti na nacionalnoj razini.

Erasmus Intenzivni programi (IP)

Intenzivni program (IP) je kratki program razdoblja studija koji okuplja studente i nastavno osoblje visokih učilišta iz najmanje tri zemlje sudionice Programa. Osim ishoda učenja o kompetencijama koje se odnose na pojedine teme, prednost će imati programi kroz koje se prenose transverzalne kompetencije. Radno opterećenje studenata koji u njima sudjeluju treba priznati korištenjem Europskog sustava prijenosa kreditnih bodova ECTS (ili drugog bodovnog sustava iste vrijednosti).

Erasmus Intenzivni jezični tečajevi

Ovi tečajevi predstavljaju ključni element razvoja jezičnih i multikulturoloških kompetencija studenata koji sudjeluju u mobilnosti te unaprijeđivanja višejezičnosti u Europi. .

2.2 Multilateralni projekti

Multilateralni projekti Erasmus podupiru međusobnu suradnju visokih učilišta ili suradnju visokih učilišta s ostalim dionicima.

Prednost će imati inovativni projekti usmjereni na tematska područja i teme koje nisu dovoljno obuhvaćene projektima koji se već financiraju u sklopu ove aktivnosti.

Multilateralni projekti se odnose na pet prioriteta.

2.2.1. Suradnja visokih učilišta s poduzećima

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti koje okupljaju visoka učilišta i partnere izvan akademske zajednice: poduzeća, stručne organizacije, gospodarske komore, socijalne partnere ili lokalna/regionalna tijela.

Projekti trebaju dokazati stvarnu suradnju poslovnog svijeta i visokog obrazovanja, uz aktivno sudjelovanje i predanost ustanova i organizacija obje strane.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- jačanje veza između obrazovnih aktivnosti vezanih za nastavne programe (obaveznih i dodatnih) s potrebama poslovnog sektora i zapošljavanja, primjerice procjenom budućih potreba za vještinama te promicanjem unošenja poslovnih sadržaja u osmišljavanje kolegija. To uključuje suradnju poslovnog i akademskog sektora stvaranjem „saveza za

⁴⁹ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o međunarodnoj mobilnosti u EZ u svrhu obrazovanja i osposobljavanja: „Europska povelja o kvaliteti mobilnosti” (2006/L 394/5): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF> .

znanje”⁵⁰ pomoću kojih se prilagođavaju postojeći nastavni programi ili izrađuju novi čime se rješava nepostojanje inovacijskih vještina koje će sveučilištima pomoći pri modernizaciji u smjeru interdisciplinarnosti, poduzetništva i snažnijim partnerstvima s poslovnim sektorom.

- razvijanje obrazovnih usluga za poduzeća u okviru cjeloživotnog učenja, zasnovanih na jasnoj potražnji i uključenosti poslodavaca, kao što su naručeni tečajevi za povećanje znanja i vještina zaposlenika.

2.2.2. Socijalna dimenzija visokog obrazovanja

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti čiji je cilj povećanje pristupa visokom obrazovanju i poboljšavanje socijalne uključenosti u visoko obrazovanje. Glavni ciljevi su: proširenje sudjelovanja i povećanje stope završetka studija studenata iz nedovoljno zastupljenih grupa (usljed čimbenika kao što je društveno-gospodarsko porijeklo, invaliditet, etničko porijeklo, migranti itd.) i pojedinaca koji nemaju profil klasičnog studenta (*non-traditional learners*: izvanredni studenti, studenti sa zahtjevnim obiteljskim odgovornostima, odrasli itd.), osnaživanje cjeloživotnog učenja stvaranjem fleksibilnih načina učenja, razvijanje načina za povećanje društvene odgovornosti visokih učilišta, veća rodna ujednačenost u područjima studija koja su posebno neuravnotežena.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- proširenje pristupa visokom obrazovanju nedovoljno zastupljenim grupama i pojedincima koji nemaju profil klasičnog studenta, primjerice promicanjem priznavanja prethodnog neformalnog i informalnog učenja te razvijanjem ili jačanjem pristupa usmjeravanju i savjetovanju studenata te posebnim pozivima za nove skupine studenata
- sustave za nadzor razvijanja šireg pristupa za nedovoljno zastupljene skupine
- razvijanje javnih politika za povećanje stope završavanja visokog obrazovanja, uključujući jačanje pojedinačne potpore (financijske ili druge vrste) te usmjeravanje studenata
- razvijanje fleksibilnog pružanja obrazovnih usluga, posebno vezano za izvanredni studij ili način studija prilagođen pojedincu (uključujući učenje na daljinu) kako bi se zadovoljile njihove posebne potrebe za visokim obrazovanjem
- ujednačavanje zastupljenosti spolova promicanjem sudjelovanja i uspješnosti premalo zastupljenog spola u određenim disciplinama
- podizanje svijesti i razvijanje društvene odgovornosti visokih učilišta, uključujući aktivnosti za lokalnu zajednicu i pristupe visokim učilištima preko zajednice.

2.2.3. Strategije za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti kojima se razvijaju inovativne strategije za poticanje mobilnosti ili načini uklanjanja prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju.

⁵⁰ Cilj „saveza za znanje” je strukturirana suradnja visokih učilišta s poslovnim sektorom na novim nastavnim programima i kolegijima kao i na razvijanju novih inovativnih načina obrazovanja. Ishodi „saveza za znanje” trebaju europska visoka učilišta nadahnuti da moderniziraju nastavne programe i sl.

Cilj stalno treba biti kako osigurati da nakon diplome studenti svih područja iz obrazovnog sustava izađu s dubinskim znanjem o svojem području kao i s visokom razinom „vještina u obliku slova T” - okomita crta predstavlja dubinu vještina i stručnosti u vlastitom području, a horizontalna sposobnost interdisciplinarne suradnje sa stručnjacima iz drugih područja i primjenu znanja u tim područjima. Tako se osiguravaju visoka zapošljivost i poduzetnička, kreativna i inovativna stajališta. „Savezi za znanje” ni na koji način ne dovode u pitanje autonomnost visokih učilišta.

Ovaj je prioritet usmjeren i na projekte kojima se podupire virtualna mobilnost, ugrađene u globalnu strategiju učinkovitog uključivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u visoka učilišta koja sudjeluju u aktivnosti.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvijanje strategija u svrhu poticanja učenja kroz mobilnost, primjerice promicanjem „prozora za mobilnost” u nastavnim programima, ili ohrabrivanjem osoba koje imaju iskustvo s mobilnošću/*multipliers* (nastavnika, voditelja/rukovoditelja obrazovnih ustanova, predavača itd.) da se obvežu na promicanje mobilnosti
- analizu glavnih prepreka mobilnosti i njihovo uklanjanje, posebno onih koje sprečavaju puno priznavanje razdoblja studentske mobilnosti u inozemstvu, uključujući promicanje i cjelovito korištenje postojećih alata za priznavanje (Europski sustav prijenosa i sakupljanja bodova/ECTS, dokumenti Europass uključujući dopunsku ispravu o studiju...⁵¹)
- laku dostupnost najvažnijih i ažuriranih informacija o mogućnostima međunarodne mobilnosti na nacionalnoj ili regionalnoj razini
- pružanje otvorenih obrazovnih resursa kako bi se sadržaj dijelio na europskoj razini kao sastavni dio strategije ustanove (ako su prethodno osigurani organizacijski i tehnički uvjeti)
- jačanje virtualne mobilnosti priznavanjem kolegija u ponudi inozemnih ustanova koristeći virtualne resurse za učenje.

2.2.4. Potpora programu modernizacije visokih učilišta

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti usklađene s programom modernizacije visokoga obrazovanja.

Projekti se trebaju odnositi na najmanje jedno područje reforme vezane za program modernizacije: reformom nastavnih programa (uključujući projekte za razvoj nastavnih programa), reformom upravljanja ili reformom financiranja.

Vezano za reformu nastavnih programa prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvijanje inicijativa ili alata za procjenjivanje i promicanje zapošljivosti osoba koje su diplomirale
- osmišljavanje integriranih programa koji trebaju uključiti prijenos transverzalnih vještina koji obuhvaćaju: 1) cjelokupan ciklus studija (preddiplomsku, diplomsku ili poslijediplomsku razinu) koji vodi ka priznatom dvostrukom, zajedničkom ili višestrukome akademskom stupnju (*double/ joint/multiple degree*) ili 2) cjelokupan ciklus studija za izrazito interdisciplinarna područja ili 3) nastavne programe i module za stručno usavršavanje osmišljene kako bi se ažurirala prethodno stečena znanja i vještine.

Vezano za reformu upravljanja prednost će imati projekti usmjereni na:

- olakšavanje europske suradnje na osiguranju kvalitete, primjerice kroz utvrđivanje i provođenje novih zajedničkih postupaka unutarnje i vanjske evaluacije kvalitete studijskih

⁵¹ Konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europi, 1997. – opće poznata kao Lisabonska konvencija, informacijska mreža ENIC-NARIC, osiguranje kvalitete visokih učilišta i programa

- programa, zajedničke pristupe i alate za priznavanje zajedničkih, dvostrukih ili višestrukih stupnjeva te jasnih načela osiguranja kvalitete obrazovanja koje se odvija u više zemalja
- osnaživanje autonomije i odgovornosti visokih učilišta, kao i uključivanje šireg kruga dionika u postupak donošenja odluka (npr. studenata, bivših studenata, poduzeća, socijalnih partnera, organizacija civilnoga društva, udruženja za regionalni razvoj)
 - promicanje transparentnosti vezane za raznolikost i rad visokih učilišta
 - bolje strateško upravljanje unutar visokih učilišta koristeći stroge sustave upravljanja.

Vežano za reformu financiranja prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvoj strategija za povećanje učinkovitosti financiranja, uključujući mehanizme financiranja koji se zasnivaju na radu
- promicanje višestrukih izvora financiranja visokih učilišta
- procjena i promicanje povrata od ulaganja u visoko obrazovanje.

2.2.5. Osnaživanje izvrsnosti i inovacija u visokom obrazovanju

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti usmjerene na trokut znanja kojega čine obrazovanje, istraživanje i inovacije. Europska visoka učilišta su pokazala velik potencijal za nastavni i istraživački rad, no ova dva područja često nisu povezana na najbolji mogući način, niti su dobro povezana s trećom stranicom trokuta – inovacijama. Ovi projekti trebaju pokušati popuniti tu prazninu nadopunjavajući inicijative EU-a vezane za povezivanje ova tri područja na nove i učinkovite načine, kao što je primjerice uspostavljanje Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (*European Institute of Innovation and Technology - EIT*).

Na podnošenje prijava unutar ove aktivnosti se posebno pozivaju konzorciji koji sudjeluju u programima EU-a za istraživanje i inovacije poput Okvirnih programa, kako bi svoje aktivnosti nadopunili obrazovnim inicijativama koje nisu prvotno predvidjeli u svojim planovima rada.

Prednost će imati projekti koji pomažu jačanje izvrsnosti i inovacija usmjeravanjem na:

- poboljšanje kvalitete i primjenljivosti podučavanja te korištenje inovativnih nastavnih metoda kroz osiguravanje bliske veze s tekućim istraživanjima npr. uključivanjem osoblja istraživačkih instituta ili istraživačke organizacije u obrazovne aktivnosti ili poboljšanjem nastavnčkih vještina kako bi se u nastavu uključilo kreativnost i inovativnost
- pružanje prilike studentima, posebice na preddiplomskoj razini, za rad u istraživačkom okruženju, npr. povezivanjem s istraživačkim projektima, laboratorijima itd.
- poticanje studenata na inovativan i poduzetnički način razmišljanja koji im dopušta primjenu znanja i uvida u istraživanja npr. poticanjem pokretanja mikro-poduzeća
- podupiranje razmjene iskustva o inovativnim doktorskim programima o temama kao što su postupci nadzora i vrednovanja, razvijanje prenosivih vještina i načina jačanja zapošljivosti, sukladno „Načelima iz Salzburga”⁵².

2.3 Akademske mreže

Cilj projekata koji se odnose na ovu aktivnost treba biti okupljanje najšireg i najnaprednijeg skupa kompetencija u određenom tematskom području. Akademske mreže trebaju okupljati važne dionike u primjerenom obimu i baviti se temama koje imaju izravnu važnost za

⁵² „Načela iz Salzburga” su osmišljena 2005. kako bi potakla razvoj obrazovanja na razini doktorata u kontekstu Bolonjskoga procesa, a ažurirana su 2010. <http://www.eua.be/cde/publications.aspx>

europsku politiku visokog obrazovanja. Glavno usmjerenje treba biti podjela znanja, rasprava o metodologiji, promicanje razmjene iskustava i dobre prakse u tom području kao i stvaranje i promicanje kreativnosti i inovacija. Mreže se trebaju odnositi na tekuća zbivanja, ona u nastajanju kao i na buduća zbivanja u određenom tematskom području.

Prednost će imati inovativne mreže usmjerene na predmetna područja i teme nedovoljno obuhvaćene mrežama koje se već financiraju u sklopu ove aktivnosti.

Informacije o mrežama financiranim temeljem prethodnih natječaja dostupne su u sažetku Erasmus projekata na mrežnim stranicama:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

3. LEONARDO DA VINCI – POČETNO I CJELOŽIVOTNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSABLJAVANJE

Kontekst javne politike

Okvir javne politike potprograma Leonardo da Vinci je Kopenhaški process ažuriran „Priopćenjem iz Brugesa” (2010.)⁵³. Glavno usmjerenje procesa je na jačanju privlačnosti, kvalitete i izvedbe sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poboljšanju transparentnosti, sustava informiranja i usmjeravanja, priznavanja kompetencija i kvalifikacija te na jačanju europske dimenzije. Izazovi koji su pred nama u godinama koje dolaze opisani su u „Priopćenju o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju” koje je Europska komisija usvojila u lipnju 2010.⁵⁴

Aktivnosti programa će i dalje biti usmjerene na posebne inicijative za promicanje daljnjeg razvijanja, testiranja i provedbe zajedničkih europskih alata za strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Navedeno uključuje razvijanje i testiranje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), provedbu „Europskog kvalifikacijskog okvira” (EQF), te promicanje, razvijanje i uporabu „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja”. Te će aktivnosti pridonijeti jačanju uzajamnog učenja, zajedničkom radu, povjerenju, osnaživanju mobilnosti i podjeli iskustava i *know-how*. Temeljem „Zaključka o mobilnosti mladeži” (Vijeće, studeni 2008.⁵⁵), „Zelene knjige o promicanje učenja mladih kroz mobilnost” iz lipnja 2009.⁵⁶ te inicijative „Mladi u pokretu”⁵⁷, poseban će naglasak biti na stvaranju prilika za mobilnost mladih, kao što su naučnici, vježbenici ili učenici u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

U svim aktivnostima potprograma Leonardo da Vinci, posebna će se pažnja posvetiti olakšavanju sudjelovanja **sektora**⁵⁸, **organizacija socijalnih partnera i poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća**. Tim ciljevima doprinose **strategije regionalne suradnje** za poticanje mobilnosti mladih - učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

⁵³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

⁵⁴ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novi poticaj europskoj suradnji na strukovnom obrazovanju i osposobljavanju radi potpore strategiji Europa 2020.” COM(2010) 296 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0296:FIN:EN:PDF>

⁵⁵ vidjeti pod 8.

⁵⁶ vidjeti pod 9.

⁵⁷ vidjeti pod 3.

⁵⁸ Sektori prema kodovima i opisima agencije Eurostat: „Statistička klasifikacija gospodarskih aktivnosti u Europskoj zajednici” (NACE):

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE))

Posebni i operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci

Kao što je navedeno u čl. 25.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poduprijeti osobe koje sudjeluju u aktivnostima osposobljavanja i cjeloživotnog osposobljavanja radi stjecanja i primjene znanja, vještina i kvalifikacija kako bi im se olakšao osobni razvoj, zapošljivost i sudjelovanje na europskom tržištu rada
- b) poduprijeti poboljšanje kvalitete i inovacija sustava, ustanova i prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- c) osnažiti privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te mobilnost poslodavaca i pojedinaca kao i olakšati mobilnost zaposlenih vježbenika.

Kao što je navedeno u čl. 25.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poboljšati kvalitetu i povećati obim mobilnosti osoba uključenih u početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje te cjeloživotno osposobljavanje diljem Europe, kako bi se stručna praksa u poduzećima do kraja Programa za cjeloživotno učenje povećala na najmanje 80.000 osoba godišnje
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim suradnje između ustanova ili organizacija koje omogućavaju učenje, poduzeća, socijalnih partnera te ostalih mjerodavnih tijela diljem Europe
- c) olakšati razvoj inovativne prakse u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (osim tercijarne razine), te njihov prijenos, uključujući prijenos među zemaljama sudionicama
- d) poboljšati transparentnost i priznavanje kvalifikacija i kompetencija, uključujući one stečene kroz neformalno i informalno učenje
- e) poticati učenje živih stranih jezika
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Leonardo da Vinci⁵⁹

3.1 Mobilnost i partnerstva

Vezano za mobilnost osoba u svrhu strukovnog osposobljavanja i mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, izrazit je naglasak na kvaliteti upravljanja mobilnošću, uključujući pedagošku, jezičnu i kulturološku pripremu i dogovore vezane za boravak u inozemstvu temeljem načela navedenih u „Europskoj povelji o kvaliteti mobilnosti”. Potiču se razvijanje i provedba elemenata Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (opis ishoda učenja, procjena i priznavanje ishoda učenja), kao i usmjeravanje te održivost radi što većeg učinka iskustva mobilnosti. Pripremne

⁵⁹ Treba napomenuti da u okviru aktivnosti mobilnosti i projekata za „Prijenos inovacija” potprograma Leonardo da Vinci, nacionalna tijela mogu odlučiti o određenim dodatnim nacionalnim prioritetima kao što su predmetna područja, zemlje odredišta za mobilnost itd. Ti prioriteti trebaju biti usklađeni s europskim prioritetima navedenima u ovom dokumentu, te usuglašeni s Europskom komisijom. Objavit će se u posebnim nacionalnim natječajima ili na mrežnim stranicama nacionalnih agencija.

aktivnosti u području mobilnosti naučnika navode na zaključak da ova ciljana skupina treba biti posebno vidljiva u potprogramu Leonardo da Vinci. U tim je projektima istaknuta važna uloga nadležnih posredničkih tijela⁶⁰ kako bi se postigla kvaliteta i uključenost malih i srednjih poduzeća.

Ova aktivnost obuhvaća mobilnost u svrhu učenja/osposobljavanja sljedećih ciljanih skupina:

- (1) vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju
 - A. naučnika i vježbenika u početnom strukovnom obrazovanju zasnovanom na alternativnom učenju ili na osposobljavanju povezanom s radom u poduzećima⁶¹
 - B. vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju vezanom za školu.
- (2) osoba na tržištu rada u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- (3) mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

Budući da partnerstva potprograma Comenius obuhvaćaju suradnju škola, projekti za partnerstva potprograma Leonardo da Vinci trebaju biti usmjereni na suradnju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom te uključivati partnere s obje strane.

3.2 Multilateralni projekti – Prijenos inovacija

U potprogramu Leonardo da Vinci postoje dvije vrste aktivnosti multilateralnih projekata:

- multilateralni projekti za prijenos inovacija (decentralizirano upravljanje)
- multilateralni projekti za razvoj inovacija (centralizirano upravljanje).

Razlika u opsegu ove dvije vrste projekata detaljno je opisana u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje⁶².

Podizanje razine kompetencija rizičnih skupina⁶³ i osiguranje jednakih mogućnosti smatraju se horizontalnim prioritetima za sve multilateralne projekte potprograma Leonardo i sve prioritete.

U svih multilateralnim projektima potprograma Leonardo potiče se korištenje **informacijskih i komunikacijskih tehnologija i metoda e-učenja, učenje jezika usmjerenog na osposobljavanje te integrirano učenje jezika i sadržaja.**

⁶⁰ Nadležna posrednička tijela su ustanove s javnim ili djelomično javnim ovlastima te interesne skupine čija je misija dati potporu poslovnim sektoru ili sektoru osposobljavanja pri aktivnostima obrazovanja i osposobljavanja. Primjeri takvih tijela su obrtničke komore, gospodarske komore, predstavništva/savezi poslovnih subjekata, sindikati, uredi za pitanja rada.

⁶¹ Stažiranje prema definiciji zemlje koja se koristi u svrhu Programa. Navedeno može uključivati i odrasle u shemama za stažiranje. Posjetite mrežne stranice nacionalne agencije dotične zemlje.

⁶² vidjeti pod 19.

⁶³ Rizične skupine su skupine s određenim teškoćama na tržištu rada, npr. osobe koje su napustile obrazovanje, radnici s niskom razinom vještina, osobe s invaliditetom, doseljenici, migranti i etničke manjine, uključujući Rome.

3.2.1. Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom

Projekti u okviru ovoga prioriteta trebaju poduprijeti jače povezivanje s poslovnim sektorom kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje više odgovaralo potrebama tržišta rada i pružilo bolju potporu inkluzivnom rastu. Cilj projekata treba biti poboljšanje vezano za utvrđivanje sektora i predviđanje potreba za vještinama i kompetencijama te njihovo bolje uključivanje u strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Podrazumijeva se i promicanje integracije učenja s radom. Ovaj prioritet treba poduprijeti provedbu strategije „Program za nove vještine i radna mjesta”⁶⁴ uzimajući u obzir izazove kao što su klimatske i demografske promjene te s time povezane rastuće potrebe za radnim mjestima u tim područjima, poput tzv. „zelenih” ili „bijelih” zanimanja (zdravstvo i socijalna skrb). Prijave trebaju obuhvatiti jednu od sljedećih područja aktivnosti:

- poticanje uključenosti raznih dionika kako bi kvalifikacije i sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja više odgovarali potrebama tržišta rada uzimajući u obzir sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama
- testiranje zajedničkih metoda i sustava predviđanja potreba za vještinama te njihovo prenošenje u praksu vezano za utvrđivanje potreba za vještinama i na primjerenu provedbu u sklopu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, npr. na sektorskoj razini, te uključujući poduzeća/sektorske organizacije/socijalne partnere u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
- poticanje integracije poslovnog sektora u strukovno obrazovanje i osposobljavanje vezano za ustanove kroz promicanje većeg broja aktivnosti povezanih s radom u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući inovativne modele radnog iskustva, promatranje rada, učenje zasnovano na radu i stažiranje
- testiranje inovativnih metoda i sustava te njihovo prenošenje u praksu, vezano za rano napuštanje obrazovanja u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

3.2.2. Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Ovaj se prioritet odnosi na potrebu razvijanja vještina i kompetencija nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja škola/ustanova kao i stručnjaka za usmjeravanje kako bi svladali buduće izazove. U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju promicati prijenos inovacija vezano za sljedeće teme:

- ulogu stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u odgovoru na sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama te sve veća usmjerenost na potvrđivanje prethodnog neformalnog i informalnog učenja
- jačanje veza između stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i poslovnog sektora (poduzeća, sektora koji se odnose na zanimanja itd.), razvijanje njihovih sposobnosti za bavljenje zanimanjem i profesionalnu orijentaciju pojedinaca⁶⁵
- pedagoške vještine i uključenost u razvoj nastavnih programa

⁶⁴ vidjeti pod 4.

⁶⁵ Za navedeno je vrlo korisna mreža Euroguidance: <http://www.euroguidance.net>.

- stjecanje kompetencija koje će stručnjacima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje omogućiti da poučavaju transverzalne kompetencije poput onih navedenih u „Preporuci o ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja” iz 2006.

3.2.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je stjecanje ključnih kompetencija⁶⁶ posebno važno budući da neki učenici i vježbenici započnu strukovno obrazovanje s nedovoljno temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za uspješno praćenje i završetak osposobljavanja. S druge strane, ključne kompetencije su važne za unaprijeđivanje pojedinih načina obrazovanja izvan strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, za poboljšanje prohodnosti obrazovnog sustava, te za olakšavanje prijelaznih faza (od strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na tržište rada ili ponovno uključivanje u tržište rada nakon nezaposlenosti). Neke od ključnih kompetencija doprinose privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Projekti trebaju promicati jednu od sljedećih pitanja:

- razvijanje pristupa za stjecanje ključnih kompetencija u početnom strukovnom osposobljavanju, posebno digitalnih i tehnoloških kompetencija, poduzetništva, stranih jezika (učenje jezika usmjereno na osposobljavanje i integrirano učenje jezika i sadržaja), te kompetencija za život i rad u sve raznolikijem društvu i za aktivno građanstvo)
- razvijanje prakse za stjecanje ključnih kompetencija u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- razvijanje pristupa koji podupiru učenje stranih jezika u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju prilagođenih potrebama i mogućnostima učenika i vježbenika.

3.2.4. Razvijanje i prijenos strategija mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Važnost i pozitivan učinak učenja kroz mobilnost istaknut je u nekoliko navrata i postao je glavni strateški prioritet strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁶⁷ Sudjelovanje u mobilnosti je relativno nisko, posebno u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, pa su u tom području potrebne posebne strategije potpore nadležnih aktera na svim razinama. U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju se mobilnost u značajnoj mjeri sastoji od osposobljavanja kroz praksu u poduzećima, tj. usmjerena je na praktična iskustva i tijesno je povezana s poslovnim sektorom. U slučaju naučnika, poslovni su subjekti uključeni i kao strana koja osobe upućuje na mobilnost. Da bi se osigurala kvalitetna praksa, pomoglo pri pronalaženju partnera i potaknulo sudjelovanje malih i srednjih poduzeća, među stručnim organizacijama je potrebno uspostaviti održive strukture za suradnju. Prethodnih su godina razvijeni mnogi alati, koncepti i pristupi koje se može prilagoditi i prenijeti u novo okruženje.

Kako bi mobilnost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju postala pravilo, a ne iznimka, važno je u postojeće nastavne programe uključiti mobilnost i međunarodne vještine. Tržište rada treba te vještine i one povećavaju privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

⁶⁶ vidjeti pod 14.

⁶⁷ vidjeti pod 6.

Posebno se potiče podnošenje prijave koje uključuju regije koje u brojnim državama imaju značajnu ulogu u jačanju mobilnosti, kao i strategija na razini sektora, grana ili područja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Dakle, vezano za ovaj prioritet, multilateralni projekti trebaju biti usmjereni na jedan od sljedećih ciljeva:

- prilagodba i prijenos struktura i alata za potporu mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno sudjelovanja malih i srednjih poduzeća te prakse u poduzećima
- prijenos pristupa za generalizaciju/integraciju mobilnosti u nastavne programe za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u određenim sektorima, granama, područjima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ili regijama
- prijenos modela za uzajamnu razmjenu vještbenika, posebno naučnika u poduzećima.

3.2.5. Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentnosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

U okviru ovoga prioriteta u projektima je potrebno pripremiti, organizirati i osigurati **prijenos metoda**, smjernica i pripadajućih alata čiji je cilj provedba i korištenje načela Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu mobilnosti i/ili cjeloživotnog učenja. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje kvalifikacija u jedinicama ishoda učenja
- razvoj i prijenos jedinica ishoda učenja koje se odnose na međunarodne vještine rada, poseban naglasak treba biti na prijenosu i ugrađivanju tih jedinica u priznate kvalifikacije za početno i cjeloživotno osposobljavanje te kvalifikacije za stručnjake za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- dodjeljivanje kreditnih bodova (ECVET) jedinicama i kvalifikacijama
- pripadajuće postupke ocjenjivanja, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom i neformalnom kontekstu
- razvoj operativnih partnerstava, uključujući modele za Memorandume o razumijevanju, ugovore o učenju/*learning agreements*, prijepise ocjena.

Prijave se trebaju odnositi na **sve** navedeno u nastavku:

- postupke za prijenos u praksu kako bi se dionicima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju olakšalo razumijevanje i korištenje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- praktična rješenja u svrhu lakšeg razvoja inovativne prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uz uporabu i prijenos kreditnih bodova (ECVET), uključujući mobilnost i potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja
- razvoj i diseminaciju strategija i pristupa donositelja odluka u javnoj politici, nastavnika i ostalih nadležnih za kvalifikacije, koje se može ponavljati i prenositi na europskoj razini
- ponudu otvorenih resursa za informiranje i potporu na način da se osigura rješavanje organizacijskih i tehničkih pitanja, te pitanja vezanih za kvalitetu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) kako bi se sadržaj dijelio i bio lako dostupan na europskoj razini.

3.2.6. Poboljšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U okviru ovoga prioriteta, projekti trebaju doprinosti korištenju prethodnih projekata za razvoj inovacija (DOI), ostalih projekata kojima je dodijeljena financijska potpora potprograma Leonardo da Vinci, odnosno bilo kojeg inovativnog pristupa u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, u cilju pripreme, organizacije i osiguranja prijenosa smjernica, alata i proizvoda čiji je cilj provedba i korištenje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa poboljšanju kvalitete sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te razvijanje uporabe „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”
- korištenje samoprocjene i nadzora kolega/*peer review* u postupku osiguranja kvalitete
- razvoj i korištenje indikatora iz Priloga 2. „Preporuke za uspostavljanje Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁶⁸.

Prijave se trebaju odnositi na **jedno** od navedenog:

- prijenos, korištenje i diseminaciju rezultata rada na prethodnom projektu ENQAVET, naročito ishoda tematskih grupa, posebno ishoda tematske grupe za razvijanje smjernica za potporu osiguranju kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, te ishoda grupe za indikatore
- prijenos, korištenje i rezultate prethodnih projekata o provedbi „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete kroz nadzor kolega/*peer review* u svrhu osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju”⁶⁹
- prijenos i korištenje inovativnih i primjenljivih materijala nastalih u okviru projekata potprograma Leonardo da Vinci u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- ažuriranje prethodnih primjerenih, primjenljivih i inovativnih ishoda projekata povezanih s provedbom „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete” s obzirom na prilagodbu „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”.

U svim slučajevima novi koordinator projekta treba biti u kontaktu s postojećom mrežom za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te pratiti njezine tekuće aktivnosti kako bi se održala povezanost s aktivnostima koje se poduzimaju na europskoj razini.

⁶⁸ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (2009/C 155/1):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EN:PDF>

⁶⁹ http://www.peer-review-education.net/index.php?class=Calimero_Webpage&id=14762

3.3 Multilateralni projekti – Razvoj inovacija

Pogledajte opće informacije u uvodu poglavlja 3.2.

3.3.1. Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti razvoj nacionalnih i sektorskih kvalifikacija i/ili sustava kvalifikacija ugrađivanjem Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom „Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)”⁷⁰. Projekti također trebaju poduprijeti testiranje i provedbu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom „Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje”, te se trebaju odnositi na **sve** navedeno u nastavku:

- osmišljavanje i korištenje operativnih i prenosivih metoda i smjernica za izradu kvalifikacija kao jedinica ishoda učenja s dodijeljenim kreditnim bodovima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), zasnovanima na tehničkim specifikacijama za kreditne bodove (ECVET)
- testiranje kvalifikacija zasnovanih na jedinicama ishoda učenja (sektorskih ili međusektorskih) uz pripadajuće postupke procjene, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom ili neformalnom kontekstu
- osmišljavanje i testiranje standarda kvalitete za primjenu Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje na nacionalne, sektorske ili međusektorske kvalifikacije kako bi se tim kvalifikacijama dodijelile oznake kvalitete ECVET.

Uz prethodno navedene aktivnosti, u projekte se također može uključiti:

- osmišljavanje programa za strukovno obrazovanje i osposobljavanje s fleksibilnim sredstvima potvrđivanja, prijenosa i priznavanja ishoda učenja, koristeći načela Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)
- osmišljavanje koncepata za kombiniranje Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) s Europskim sustavom prijenosa i sakupljanja bodova (ECTS) radi bolje usklađenosti zasnovane na pristupu koji se odnosi na ishode učenja.

⁷⁰ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) (2009/C 155/02):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

3.3.2. Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti korištenje i razvijanje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁷¹ radi daljnjeg poboljšanja i razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, te promicanja kulture poboljšanja kvalitete i inovacije na svim razinama. Projekti trebaju poduprijeti **jedan** od navedenih ciljeva:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa čiji je cilj poboljšanje sustava osiguranja kvalitete na nacionalnoj razini i najbolje korištenje okvira, posebno osmišljavanje smjernica i provedbenih akcijskih planova
- razvijanje načina za pronalaženje podataka o indikatorima iz Priloga 2. „Preporuke o Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje održivih i prenosivih, operativnih i konkretnih instrumenata zasnovanih na „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje konkretnih vodiča/smjernica vezanih za Okvir kako bi ih koristili akteri u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno pružatelji usluga osposobljavanja
- razvoj i testiranje postupaka za osiguranje kvalitete u početnom i cjeloživotnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te osposobljavanju zasnovanom na Okviru.

3.3.3. Razvijanje vještina vezanih za osposobljavanje uzimajući u obzir potrebe tržišta rada – Nove vještine i radna mjesta

Projekti u okviru ovoga prioriteta trebaju poduprijeti čvrste veze s poslovnim sektorom kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje više odgovaralo potrebama tržišta rada. Cilj projekata treba biti bolje utvrđivanje sektora i predviđanje potreba za vještinama i kompetencijama te njihovo ugrađivanje u strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Navedeno podrazumijeva i promicanje integracije učenja i rada. Ovaj prioritet treba poduprijeti provedbu strategije „Program za nove vještine i radna mjesta”⁷². Prijave trebaju uključivati:

- jačanje uključivanja raznih dionika kako bi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te sustav kvalifikacija bolje odgovarali potrebama tržišta rada uzimajući u obzir sustavne promjene poput prijelaza na sustav ishoda učenja i sustav zasnovan na kompetencijama
- razvoj i testiranje zajedničkih metoda i sustava predviđanja potreba za vještinama, uključujući i sektorsku razinu, uz uključivanje poduzeća/sektorskih organizacija/socijalnih partnera u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- pojačano ugrađivanje učenja u poslovni sektor kroz promicanje okruženja koje pridonosi učenju na radnom mjestu, osposobljavanju uz rad i naukovanju kao temelju razvoja strukovnih vještina koje se mogu primijeniti na potrebe tržišta rada.

⁷¹ Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete je referentni sustav čija je svrha da zemljama članicama EU i zemljama sudionicama programa pomogne pri razvijanju, poboljšavanju, nadzoru i evaluaciji svojih sustava i prakse temeljem zajedničkih načela i kriterija:

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm .

⁷² vidjeti pod 4.

3.4 Mreže

3.4.1. Suradnja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim svijetom

U okviru ovog prioriteta mreže trebaju uključivati dionike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (npr. škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, ustanove, organizacije, udruženja koja ih predstavljaju), kao i dionike iz poslovnog svijeta (npr. predstavnike sektora, grana, poduzeća, socijalnih partnera). Cilj takvih mreža je razmjena iskustava i prakse, kao i potpora diseminaciji i provedbi zajedničkih pristupa, metoda i alata povezanih s inicijativom „Program za nove vještine i radna mjesta”⁷³. To može uključivati primjerice nadzor kolega, promišljanja o metodama i alatima ili pedagoškim pristupima ili pripremu vijeća za sektorske vještine. Posebno se potiču mreže iz sektora koji prolaze kroz strukturne prilagodbe ili ubrzan razvoj.

3.4.2. Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Mreže će poduprijeti suradnju regionalnih/lokalnih vlasti i/ili nadležnih tijela i/ili poslovnog svijeta vezano za osnaživanje mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Trebaju biti usmjerene na utvrđivanje, promicanje i diseminaciju ideja, strategija i struktura u području učenja kroz mobilnost koja se ne provodi samo unutar mreže, već uključuje i vanjske zainteresirane stranke. Kako bi mreže mogle sagledati široko područje i kako bi imale širok učinak, trebaju okupiti značajan opseg mjerodavnih dionika i zemalja.

⁷³ vidjeti pod 4.

4. GRUNDTVIG – OBRAZOVANJE ODRASLIH

Kontekst javne politike

Cilj potprograma Grundtvig je odgovoriti na dvostruki obrazovni izazov: s jedne strane to je velik broj odraslih koji su rano napustili obrazovanje (ili kao u slučaju mnogih migranata kad osobe nisu niti imale priliku za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje), a s druge strane to je sve starije stanovništvo. Obrazovanje odraslih pomaže pri rješavanju tih izazova na način da ovim dvjema kategorijama pojedinaca omogućava da poboljšaju i osvježe svoje znanje i kompetencije.

Obrazovanje odraslih je vitalni dio cjeloživotnog učenja. No sudjelovanje odraslih u obrazovanju i osposobljavanju je ne samo ograničeno, već i neuravnoteženo. Kod osoba s najnižim obrazovnim postignućima najmanja je vjerojatnost sudjelovanja u učenju. Zemlje članice EU-a su dogovorile da mjerilo koje se odnosi na sudjelovanje u cjeloživotnom učenju povise na 15% do 2020. Međutim, prema podacima iz „Studije o radnoj snazi”⁷⁴ koja se koristi za nadzor nad ovim mjerilom, prosječna stopa je 2005. iznosila 9,3%, a od tada je u opadanju tako da je 2009. iznosila 9,3%, uz velika odstupanja među zemljama koja su se kretala od 1,4 do 32%.

Kako bi pristupila tom pitanju kao i ostalim izazovima s kojima je suočena Europa, kao što su demografske promjene, vrlo brz razvoj ostalih regija svijeta te siromaštvo združeno sa socijalnom isključenošću, Europska je komisija 2006. objavila priopćenje „Obrazovanje odraslih: nikada nije prekasno za učenje”⁷⁵. Naglašava se važnost obrazovanja odraslih čime se podupire njihova zapošljivost, mobilnost na tržištu rada, stjecanje ključnih kompetencija, te se istovremeno promiču tržište rada i društvo koji su socijalno uključivi. U sadašnjoj klimi sporog oporavka od recesije poruke Europske komisije je važnija no ikad.

Nakon priopćenja je uslijedio „Aksijski plan za obrazovanje odraslih 2007.-2010. – Svako je vrijeme dobro za učenje”⁷⁶ u kojem je navedeno kako bi države članice EU i ostali dionici uz potporu na europskoj razini mogle razvijati učinkovite i djelotvorne sustave obrazovanja odraslih. Vijeće je usvojilo „Zaključke o obrazovanju odraslih”⁷⁷ u kojima se potkrepljuje i dalje razvija strategija Europske komisije za aktivnosti u ovom području. Očekuje se da će biti obnovljene u obliku drugog Aksijskog plana 2011.

Ključno je povećati sudjelovanje u obrazovanju odraslih i učini ga pravednijim. Treba jačati kulturu kvalitete, posvećujući posebnu pažnju učenicima, stručnom usavršavanju osoblja, kao i radu pružatelja usluga obrazovanja odraslih. Provedba sustava priznavanja i potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja bitna je kao pomoć pri motivaciji odraslih. Konačno, treba poboljšati kvalitetu i usporedivost podataka o obrazovanju odraslih budući da čini temelj za

⁷⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

⁷⁵ EK (2006.) 614 konačna verzija:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf

⁷⁶ EK(2007.) 558 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf

⁷⁷ Zaključci Vijeća od 22. svibnja 2008. o obrazovanju odraslih (2008/C 140/09):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:140:0010:0013:EN:PDF>

donošenje odluka u budućnosti. Prioriteti strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁷⁸ su poboljšanje kvalitete i promicanje pravednosti u obrazovanju i osposobljavanju.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Grundtvig

Kao što je navedeno u čl. 29.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) odgovoriti na izazov podučavanja sve starijeg stanovništva Europe
- b) pomoći pri osiguranju načina poboljšanja znanja i kompetencija odraslih.

Kao što je navedeno u čl. 29.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) poboljšanje kvalitete i dostupnosti mobilnosti osoba uključenih u obrazovanje odraslih diljem Europe i povećanje obima mobilnosti kako bi se pružila potpora mobilnosti od najmanje 7000 osoba godišnje do 2013.
- b) poboljšanje kvalitete i povećanje obima suradnje među organizacijama uključenih u obrazovanje odraslih diljem Europe
- c) pružanje pomoći osobama iz osjetljivih socijalnih skupina i osobama na margini društva, posebno starijima te osobama koji su obrazovanje napustile prije stjecanja osnovnih kvalifikacija kako bi im se pružile alternativne mogućnosti pristupa obrazovanju odraslih
- d) olakšanje razvoja inovativnih praksi na području obrazovanja odraslih kao i njihovog prijenosa, uključujući prijenos iz jedne države sudionice u ostale
- e) podrška razvoju inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama
- f) poboljšanje pedagoških pristupa i upravljanja ustanovama koje se bave obrazovanjem odraslih.

Prioriteti aktivnosti potprograma Grundtvig

4.1 Mobilnost i partnerstva

Kod decentraliziranih aktivnosti potprograma Grundtvig, dakle kod mobilnosti (stručno usavršavanje osoblja, posjeti i razmjene, asistenti, radionice, volonterski projekti za starije, pripremni posjeti) i obrazovnih partnerstava nema službenih prioritetnih tema. Prijavitelje se savjetuje da svakako prouče mrežne stranice nacionalne agencije svoje zemlje kako bi utvrdili je li postoje nacionalni prioriteti ili druga nacionalna pravila za navedene aktivnosti.

Obrazovna partnerstva su definirana kao partnerstva za jačanje europske dimenzije i poboljšanje kvalitete organizacija za obrazovanje odraslih kroz međunarodnu suradnju. Mobilnost odraslih učenika podupire se kroz obrazovna partnerstva, radionice Grundtvig i volonterske projekte za starije čiji je cilj informalno učenje. Mobilnost osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih, prema definiciji iz Drugog dijela Vodiča kroz Program za cjeloživotno učenje, podupire se kroz obrazovna partnerstva kao i u obliku pojedinačnih financijskih potpora za sudjelovanje u stručnom osposobljavanju ili provedbu posjeta i razmjena, te hospitacija asistenata.

⁷⁸ vidjeti pod 6.

4.2 Multilateralni projekti

U okviru multilateralnih projekata podupiru se **projekti u kojima se razmjenjuju iskustvo i dobra praksa te dolazi do konkretnih rezultata i ishoda primjerenih diseminaciji (metoda, alata, materijala, tečajeva)**, čime se razvija inovacija i/ili diseminiraju inovacije i dobra praksa s potencijalom za značajan učinak. Poseban će prioritet imati projekti koji među ishodima predviđaju organizaciju tečajeva za stručno usavršavanje osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih.

U prijavama koje se podnose u okviru posebnih aktivnosti navedenih u nastavku, treba nastojati pokazati kako će u konkretnim situacijama obrazovanja odraslih, doprinijeti primjeni, prilagodbi i testiranju primjenljivih alata ili pristupa javne politike (razvijenih ili onih koji se trenutno razvijaju kroz suradnju na javnoj politici na europskoj razini). Navedeno uključuje „Europski kvalifikacijski okvir” ili nacionalne kvalifikacijske okvire⁷⁹, „Europske smjernice za potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja”⁸⁰, „Europski okvir za ključne kompetencije”⁸¹, dokumente *Europass*⁸², ECVET⁸³, „Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete” (EQARF)⁸⁴, kao i ključne kompetencije utvrđene za stručnjake za obrazovanje odraslih u studiji koju je nedavno dovršila Europska komisija kao dio „Akcijskog plana za obrazovanje odraslih”⁸⁵ itd.

4.2.1. Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih

U okviru ovoga prioriteta treba posvetiti pažnju temeljnim vještinama na kojima se zasniva stjecanje širih transverzalnih ključnih kompetencija te osvježavanju i produbljivanju kompetencija tijekom života. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- povećati odraslima pristup temeljnim vještinama kao što su pismenost, komuniciranje na stranim jezicima, matematička kompetencija, temeljna kompetencija iz prirodnih znanosti i tehnologije, digitalna kompetencija, građanske i poduzetničke kompetencije
- osigurati drugu priliku za kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje mlađim odraslim osobama i odraslima (uključujući migrante) koji trebaju poboljšati svoje temeljne vještine; vezano za iseljenike razvijati inovativne pristupe podučavanju i učenju jezika zemalja domaćina
- priznavanje vještina stečenih kroz volontiranje, aktivnosti u zajednici te aktivnosti povezanih s obitelji
- korištenje radnog mjesta kao okruženja za stjecanje ključnih kompetencija, te razvijanje inovativnih pristupa za podizanje opće razine obrazovanja među

⁷⁹ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o uspostavljanju „Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje” (2008/C 111):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

⁸⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>

⁸¹ - vidjeti pod 14.

⁸² Odluka br. 2241/2004/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom okviru EZ-a za transparentnost kvalifikacija i kompetencija (*Europass*) (2004/L 390/6):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:EN:PDF>

⁸³ vidjeti pod 70 .

⁸⁴ vidjeti pod 68

⁸⁵ vidjeti pod 76

- zaposlenicima poduzeća (npr. njihove pismenosti i matematičke pismenosti), različite od njihove specifične strukovne kompetencije
- poboljšanje vrednovanja ključnih kompetencija zasnovanih na ishodima učenja i ugrađivanje potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja kod pojedinaca s niskom razinom vještina i nižom stručnom spremom
 - procjena učinka nacionalnih kvalifikacijskih okvira na povećanje pristupa odraslih prilikama za obrazovanje.

4.2.2. Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti

- Poboljšati privlačnost i pristup obrazovanju odraslih, posebno odraslima s nižom stručnom spremom, pripadnicima skupina u nepovoljnom položaju, marginaliziranim građanima, migrantima i Romima. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:
 - motiviranje pojedinačnih učenika koji su slabo predstavljeni u cjeloživotnom učenju da se posvete učenju, uključujući putem službi za usmjeravanje, strategije iskoraka prema potencijalnim korisnicima, kampanje za podizanje svijesti, potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja, primjereni pristupi podučavanju i učenju, te partnerstva s poduzećima
 - korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, e-učenja i medija kako bi se proširio pristup obrazovanju odraslih
 - razvijanje alternativnih pristupa učenju kako bi se marginalizirane građane i pripadnike skupina u nepovoljnom položaju uključilo ili ponovno uključilo u društvo i na tržište rada.
- Promicati rodnu jednakost u obrazovanju odraslih, naročito razvijanjem privlačnih metoda za poticanje većeg sudjelovanja muškaraca u područjima obrazovanja odraslih u kojima su premalo zastupljeni.

4.2.3. Međugeneracijsko učenje: učenje starijih građana, učenje u obitelji

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- prenositi znanje, metode i dobru praksu u obrazovanju starijih građana
- pružiti starijim građanima vještine koje su im potrebne da bi se suočili s promjenama i ostali društveno aktivni
- ojačati doprinos starijih učenju od drugih, uključujući odrasle osobe mlađe dobi
- razvijanje inovativnih pristupa međugeneracijskom učenju i učenju u obitelji
- razvijanje inovativnih modela za volontiranje starijih osoba kao vid informalnog učenja (s obzirom da je 2011. Europska godina volontiranja).

4.2.4. Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoblja

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- razvijanje kompetencija nastavnika, predavača i ostalog osoblja, primjerice kroz početno usavršavanje ili stručno usavršavanje te razvijanje primjerenih kvalifikacija i korištenje okvira za ključne kompetencije osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih⁸⁶
- razvijanje profesije pedagoga za obrazovanje odraslih, uključujući kao zanimanje osoba koje se u praksi bave obrazovanjem odraslih
- analiza troškova i koristi (i povrata od ulaganja u) bavljenje obrazovanjem odraslih
- poboljšanje osiguranja kvalitete usluga i ustanova, uključujući ispitivanje načina na koji se „Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja”⁸⁷ te „Standardi

⁸⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc58_en.htm

i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja”⁸⁸ mogu primijeniti na obrazovanje odraslih

- razvijanje inovativnih europskih seminara za stručno usavršavanje te neformalnih pristupa usavršavanju osoblja kao što je promatranje rada
- razvijanje i poboljšanje sustava potvrđivanja-izdavanja potvrda za unapređivanje kvalifikacija osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih (nastavnika, predavača itd.)
- poboljšanje upravljanja i struktura ustanova za obrazovanje odraslih
- razvijanje standarda i akreditacije pružatelja usluga obrazovanja odraslih.

4.3 Mreže

4.3.1. Promicanje društvene kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih iz određenih društvenih skupina

U okviru ovoga prioriteta mreže čije se uspostavljanje planira trebaju biti usmjerene na teme i ciljne skupine od posebne važnosti za promicanje socijalne kohezije i inkluziju kao što su:

- Migranti, etničke manjine i Romi s posebnim usmjerenjem na osmišljavanje primjerenih shema za osposobljavanje, uključujući usvajanje jezika zemlje domaćina
- zatvorenici i bivši prijestupnici (ta mreža posebno treba nadograditi i osnažiti rezultate radnih skupina pokrenutih tijekom Europske konferencije o obrazovanju u zatvorima održane u Budimpešti u veljači 2010.)
- stariji građani (s posebnim naglaskom na međugeneracijskom učenju)
- razvijanje strategija koje se odnose na praznine u učenju jezika u segmentima u kojima je ono što se trenutno nudi odraslima neprimjereno
- razvijanje obrazovanja odraslih s posebnim potrebama, posebno osoba s invaliditetom (ta se mreža treba odnositi na vidove kao što su korištenje učenja na daljinu za tu ciljanu skupinu; uloga medija u potpori obrazovanju za posebne potrebe, provedba takvog obrazovanja i podizanje svijesti; učenje u obitelji s obzirom na invaliditet.

Takve mreže trebaju uključivati i osobe izvan područja obrazovanja sa stručnim znanjem iz primjerenog područja socijalne politike.

⁸⁷ vidjeti pod 68

⁸⁸ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM

Kontekst javne politike

Transverzalni program podupire provedbu transverzalnih vidova europske politike za obrazovanje i osposobljavanje slijedom strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁸⁹, uključujući ostvarenje cjeloživotnog učenja provedbom strategija za cjeloživotno učenje te razvijanjem kvalifikacijskih okvira i mjera kako bi se omogućili fleksibilniji načini učenja.

Posebni i operativni ciljevi Transverzalnog programa

Kao što je navedeno u čl. 32.1 Odluke o programu, posebni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) promicati europsku suradnju u područjima koja pokrivaju dva ili više sektorska potprograma
- b) promicati kvalitetu i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja zemalja članica EU.

Kao što je navedeno u čl. 32.2 Odluke o programu, operativni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) podržati politiku razvoja cjeloživotnog učenja i suradnje na europskoj razini, naročito u kontekstu Lisabonskog procesa te „Radnog programa za obrazovanje i osposobljavanje 2010.” kao i u kontekstu Bolonjskoga i Kopenhaškoga procesa i njihovih sljednika
- b) osigurati primjeren priljev usporedivih podataka, statistika i analiza s ciljem podupiranja razvoja politike cjeloživotnog učenja, kao i praćenje napretka pri postizanju ciljeva cjeloživotnog učenja te utvrđivanje područja kojima treba posvetiti posebnu pažnju
- c) promicati učenje jezika i podržavati jezičnu raznolikost u zemljama članicama EU-a
- d) podržavati razvoj inovativnih sadržaja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, uslugama, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja
- e) osigurati da se rezultati Programa za cjeloživotno učenje primjereno priznaju, diseminiraju i provode na širokoj razini.

⁸⁹ vidjeti pod 6.

1. KLJUČNA AKTIVNOST 1. – SURADNJA NA STVARANJU JAVNIH POLITIKA I INOVACIJAMA

Prioriteti za aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 1.

1.1 Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)

Ova je aktivnost usmjerena na promicanje kulture učenja od kolega/*peer learning* t.j. na promatranje, razmjenu i uzajamno učenje na iskustvima od zajedničkog interesa na razini EU. Potiče se rasprava o primjenljivim temama te se razvijaju kvalitetni pristupi i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja. Posebno će usmjerenje biti na povećanom sudjelovanju donositelja odluka i osoba koje kreiraju javnu politiku.

Prioriteti studijskih posjeta u pozivu za 2012. će biti usuglašeni s općim prioritetima navedenima u 3. odjeljku:

1. poticanje suradnje između svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada
2. potpora početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača te rukovoditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje
3. promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja
4. promicanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući integraciju migranata
5. razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost.

1.2. Multilateralni projekti

1.2.1. Potpora projektima međunarodne suradnje na razvijanju mjera za cjeloživotno učenje za integraciju Roma

Značajke romskih zajednica su problemi koji se odnose na pismenost, rano napuštanje obrazovanja, jezične prepreke i nedostatak interkulturalnog dijaloga što je povezano s problemima stanovanja, zdravlja i zapošljavanja. Stoga postoji potreba da se veća potpora pruži projektima međunarodne suradnje za razvijanje mjera cjeloživotnog učenja za integraciju Roma, prepoznavanje i razmjenu dobre prakse o združenim obrazovnim mjerama i ostalim pristupima vezanima za socijalnu politiku i zapošljavanje u svrhu integracije Roma, potrebu za više posredovanja vezanoga za kulturu, jezik i školovanje.

Shodno tome projekti trebaju doprinosti:

- prijenosu inovacija koje se odnose na uspješnu provedbu posredovanja vezanoga za kulturu, jezik i školovanje, uzimajući u obzir združene obrazovne i socijalne mjere za integraciju romske djece i učenika, posebno po pitanju jezika i pismenosti
- prijenos učinkovitih združenih strategija učenja i javnih politika kako bi se povećala razina sudjelovanja i postignuća romskih učenika.

1.3 Mreže

Cilj ove aktivnosti je stvaranje transverzalnih mreža kojima se promiče zajedničko učenje o javnoj politici te razmjena informacija i dobre prakse o razvijanju i provedbi inovativnih pristupa cjeloživotnom učenju.

Takve mreže trebaju okupiti predmetne dionike iz svih primjenljivih sektora i sa svih razina kreiranja i provedbe javne politike (nacionalne, regionalne, lokalne razine) te pružiti forum/platofrmu za zajedničko promišljanje i europsku suradnju na utvrđivanju i promicanju inovacija i dobre prakse.

1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući putove među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja

Potporna razvoju i provedbi inovativnih politika cjeloživotnog učenja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, posebno promicanje prilika i načina za cjeloživotno učenje u čijem je središtu učenik, koji su fleksibilni i nemaju „slijepih ulica”, koristeći praktične instrumente ostvarivanja osobnog razvoja, zapošljivosti i socijalne inkluzije građana iz svih skupina bez obzira na porijeklo, uglavnom kroz:

- nacionalne kvalifikacijske okvire i sustave za određivanje vrijednosti učenja
- sheme za potvrđivanje prethodnog i eksperimentalnog učenja (uključujući neformalno i informalno učenje)
- **pristupačne službe za pružanje kvalitetne cjeloživotne profesionalne orijentacije i savjetovanja**
- ostale mjere za privlačnost učenja i potporu motivaciji učenika (primjerice kroz financijske inicijative i potpore)
- aktivnosti za proširenje sudjelovanja i povećanje jednakosti u obrazovnim postignućima kroz bavljenje posebnim potrebama društveno-ekonomskih skupina u nepovoljnom položaju i učenika koji nemaju klasičan profil
- partnerstva između formalnih i neformalnih sektora obrazovanja i osposobljavanja, poslovnog sektora, aktera koji se bave volontiranjem ili radom u zajednici, na regionalnoj i lokalnoj razini, povezana s inicijativama za zapošljavanje i socijalnu inkluziju
- suradnja između regija na razvijanju i provedbi strategija cjeloživotnog učenja.

1.3.2. Potpora mrežama za aktivnosti podizanja svijesti o najuspješnijim iskustvima društvene integracije Roma, uključujući kulturološke, jezične i društvene vidove

Postoji potreba za potporom međunarodnim aktivnostima umrežavanja kako bi se podigla svijest, unutar i izvan romskih zajednica, o romskoj kulturnoj baštini i stanju Roma s obzirom na potencijal za obrazovni i osobni razvoj, te kako bi se utvrdila i razmijenila dobra praksa u tim područjima, uključujući integraciju Roma s aspekta socijalne politike i zapošljavanja.

Shodno tome mreže bi trebale doprinosti:

- podizanju svijesti i jačanju predanosti svih mjerodavnih aktera za integraciju Roma u obrazovanje i osposobljavanje, kao i za integraciju pomoću obrazovanja i osposobljavanja te kulture, u kombinaciji s ostalim mjerama javne politike
- većoj diseminaciji dobre prakse vezane za integraciju romske djece i učenika te povećanju razine njihovih školskih postignuća, uključujući pitanja jezika i pismenosti.

2. KLJUČNA AKTIVNOST 2. – JEZICI

Kontekst javne politike

Jezična raznolikost je životna stvarnost Europe. Stoga su jezične vještine nužne za jačanje europskoga građanstva, promicanje interkulturološkoga dijaloga i osnaživanje socijalne kohezije i osobnoga razvoja. One pružaju prilike za otkrivanje drugih vrijednosti, vjerovanja i ponašanja. U strateškom okviru “Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁹⁰ je šire učenje jezika prioritet za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama EU-a.

Jezične vještine su nužne i za mobilnost europskih građana i poslova. Praktične jezične i interkulturološke vještine ključne su za gospodarski rast i bolja radna mjesta, budući da osnažuju zapošljivost i europskim poduzećima pomažu u učinkovitom natjecanju na globalnom tržištu.

Promicanje učenja jezika i jezične raznolikosti cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno sektorskih programa Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Jezici” nadopunjuje te sektorske programe i odnosi se na podučavanje jezika i potrebe za učenjem vezanima za dva ili više navedenih sektora. U okviru programa formalno su valjani svi jezici.

Prioriteti aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 2.

2.1 Multilateralni projekti

Multilateralni transverzalni projekti se trebaju odnositi na najmanje dva od četiri obrazovna sektora koje obuhvaćaju sektorski programi Programa za cjeloživotno učenje. Trebaju biti usmjereni na podizanje svijesti o prednostima učenja jezika i višejezičnosti Europske unije. Njihov cilj treba biti promicanje pristupa resursima za učenje jezika kao i razvijanje i diseminacija materijala za učenje jezika te instrumenata za jezično testiranje. U svim primjerenim slučajevima svakako se preporuča korištenje “Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike” Vijeća Europe.

2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada

Cilj projekata treba biti jačanje jezičnih kompetencija primjenljivih na radno mjesto kako bi se poboljšala zapošljivosti ojačala europska konkurentnost.

⁹⁰ vidjeti pod 6.

2.1.2. Promicanje i šire usvajanje europskih jezika manje rasprostranjenosti

Cilj projekata treba biti održavanje i povećanje vitalnosti europskih jezika manje rasprostranjenosti, poput jezika manjih država članica EU, posebno u području književnosti, novinarstva, radija i televizije i njihovoga očuvanja.

2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kroz projekte će se razvijati programi/nastavni programi koji se odnose na potrebe učenika u raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja, te trebaju uključivati metodologiju učenja kod kuće i kratak jezični tečaj (najviše tri tjedna) za koji se dodjeljuje uvjerenje zasnovano na „Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike”. Mogu uključivati i metodologiju koja koristi najnovije mogućnosti novih medija i tehnologija učenja, ako to osnažuje stvarno međudjelovanje i prilike za učenje s izvornim govornicima ciljanog jezika (primjerice razvijanjem modela za eTwinning i/ili učenje u paru vezano za različite sektore i/ili korištenjem različitih prilika koje pruža društveno umrežavanje).

2.1.4. Jačanje socijalne kohezije, jednakih prilika za sve i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma

Kroz projekte će se razvijati inovativne metode učenja jezika usmjerene na društveno uključivanje migranata. Naročito će se pružiti potpora usvajanju jezika zemlje domaćina vezano za doseljenike, migrante i Rome.

2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja

Projekti susjednih zemalja koji će kroz zajedničke aktivnosti razvijati alate koji omogućavaju međusobno učenje jezika.

2.1.5 Promicanje ranog učenja jezika

Kroz projekte će se poticati uključivanje članova obitelji, posrednika i/ili ostalih dionika kako bi se pružila potpora učenju jezika što će omogućiti učinkovitu integraciju u školu i zajednicu.

2.2 Mreže

Transverzalne mreže doprinose provedbi jezične politike u Europi. Njima se promiče učenje jezika i jezična raznolikost, podupire se razmjena informacija o inovativnih tehnikama i dobroj praksi, posebno među donositeljima odluka i ključnim obrazovnim stručnjacima. Proizvodi prethodnih projekata se prilagođavaju i diseminiraju potencijalnim krajnjim korisnicima (tijelima s javnim ovlastima, osobama iz prakse, poslovnom sektoru, učenicima jezika itd.).

2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije, jednakih prilika za sve i jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata i Roma

Kroz mreže će se promicati razmjena dobre prakse koja doseljenicima omogućava učenje jezika zemlje domaćina. Promicanje dobre prakse u učenju jezika i osposobljavanju čiji je cilj socijalna inkluzija, poput aktivnosti povezanih s posredovanjem u lokalnoj zajednici i savjetovanjem, pravnim tumačenjem, pristupu zdravstvenim i socijalnim službama itd.

2.2.2. Širenje rezultata projekata s oznakom „Europski jezici„ i promicanje njihova umrežavanja

Kroz mreže će se organizirati/ili podupirati događanja i aktivnosti za diseminaciju rezultata projekata s oznakom „Europski jezici“/*European Language Label projects*, posebno zajedničkih inicijativa za oglašavanje nekoliko projekata s predmetnom oznakom. Kroz mreže će se poticati i podupirati stvaranje klastera projekata s predmetnom oznakom i razmjena iskustava.

2.2.3. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja

Kroz mreže će se poticati umrežavanje i razmjena među ustanovama i organizacijama nadležnih za bilateralne i/ili prekogranične sporazume i inicijative. Kroz mreže će se diseminirati informacije i dobra praksa o inicijativama za podizanje svijesti o susjednim jezicima.

2.2.4 Promicanje učenja i korištenja europskih jezika manje rasprostranjenosti

Kroz mreže će se diseminirati razmjena i dobra praksa radi promicanja jezične raznolikosti i učenja jezika manje rasprostranjenosti.

3. KLJUČNA AKTIVNOST 3. - INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Kontekst javne politike

Promicanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u sklopu učenja cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno sektorskih potprograma Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Informacijske i komunikacijske tehnologije“ nadopunjuje navedene potprograme i odnosi se na potrebe za učenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija vezanih za dva ili više navedenih sektora.

Usmjerena je na potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svojstvu katalizatora društvenih i obrazovnih inovacija i promjena. Ne odnosi se na tehnologiju već na način na koji se učenje može osnažiti informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (npr. inovacije u pedagogiji i pristupima učenju, privlačenje osoba koje su napustile obrazovanje da se vrate učenju, integraciju prilika za formalno, neformalno i informalno učenje, fleksibilno cjeloživotno učenje za premošćivanje digitalnog jaza i društveno-ekonomskih podjela).

Od pokretanja Lisabonske strategije na području informacijskih i komunikacijskih tehnologija u obrazovanju sve su zemlje članice EU ostvarile značajan napredak. Gotovo sve ustanove za obrazovanje i osposobljavanje opremljene su i umrežene informacijskim i komunikacijskim

tehnologijama. Međutim, da bi se ostvario puni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija potrebno je učiniti više kako bi se pružila potpora inovativnom pedagoškom razvoju, općem pristupu cjeloživotnom učenju i stjecanju ključnih kompetencija. To će u najvećoj mogućoj mjeri uvećati povrat sadašnjih ulaganja u učenje uz potporu informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 3.

3.1. Multilateralni projekti

3.1.1. Jačanje transversalnih kompetencija poput digitalne kompetencije koja premošćuje svijet obrazovanja i rada

Postoji žurna potreba za razumijevanjem i jačanjem novih vještina potrebnih kako bi obrazovanje i osposobljavanje bili bolje prilagođeni potrebama društva znanja, građanima na bolji način pružali ključne kompetencije, te kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina za 21. stoljeće kao takva zauzela svoje mjesto. Mnoge od tih vještina su transversalne, zadiru u različite teme, a informacijske i komunikacijske tehnologije mogu pomoći pri razvijanju tih vještina.

Jačanje transversalnih kompetencija nalaže nove pristupe učenju i podučavanju, te strategije zasnovane na aktivnom učenju kao što je učenje kroz suradnju, učenje od kolega u zajednici, kreativno rješavanje problema, otkrivanje, učenje kroz rad, eksperimentalno učenje, kritičko razmišljanje i kreativnost.

Digitalna kompetencija jedna je od ključnih vještina za život i zapošljivost. Kad se radi o obrazovanju, bit više nije *je li* tehnologiju treba koristiti, već *kako, gdje i za koju* aktivnost. Shodno tome, pažnju trebamo usmjeriti ka pedagoškoj potpori, prilikama za učenje i procjeni pristupa koji će potaknuti stjecanje digitalne kompetencije i ostalih ključnih kompetencija.

3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja

Danas učenje više nije linearno i pojedinci tijekom života uče na razne načine, uz potporu vrlo raznolikih mogućnosti za formalno i neformalno učenje te resursa dostupnih preko interneta. Međutim, takvi novi načini učenja koji zadiru u nekoliko tradicionalnih obrazovnih sektora te situacije informalnog učenja predstavljaju značajan izazov tradicionalnim nastavnim programima, ocjenjivanju, ishodima učenja i mehanizmima za priznavanje.

Kroz projekte treba razvijati i analizirati inovativne pristupe i metode u pedagogiji i ocjenjivanju kojima se podupiru navedeni raznoliki načini učenja kako bi se učenicima pomoglo da učinkovitije premoste svijet obrazovanja i rada. Također trebaju pomoći ustanovama i samim učenicima kako bi bili sposobni bolje ocjeniti sve vrste ishoda učenja i budućih potreba za učenjem. Takve nove metode i pristupi trebaju dati doprinos kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina zauzele svoje mjesto.

Kod svih prioriteta projekti trebaju uključivati:

- uporabu on-line zajednica za učenje radi razvijanja transversalnih kompetencija kao što su učiti kako učiti, poduzetništvo, suradnja, rad s različitim kulturama, autonomnost itd.

- analizu načina na koji se digitalna kompetencija može bolje integrirati u nastavne programe i ishode učenja ne samo u sve razine formalnog obrazovanja, već i u informalno i neformalno učenje
- potporu korištenju informalnog i neformalnog učenja na radnom mjestu kao nadopunu formalnom obrazovanju/tečaju za usavršavanje
- uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija kako bi načini učenja koje zadiru u više tradicionalnih obrazovnih sektora i situacija informalnog učenja postali raznolikiji i osobniji
- uporabu alata i platformi za društveno umrežavanje zasnovanih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama kako bi se ponovno privukli pojedinci kod kojih postoji rizik od isključivanja (osobe koje rano napuštaju obrazovanje, etničke manjine, doseljenici, stariji radnici itd.). Tako se javnim službama, obrazovnim i građanskim inicijativama nudi potencijal (ponovnog) povezivanja skupina kod kojih postoji rizik od isključivanja.
- ispitivanje dobre prakse i jačanje virtualne mobilnosti između svijeta obrazovanja i rada, uzimajući u obzir netradicionalne načine učenja
- eksperimentiranje s novim pristupima ocjenjivanju tijekom određenog razdoblja i završnom ocjenjivanju kojima se podupire *online* učenje kroz suradnju, učenje od kolega, samostalno-usmjereno učenje i virtualna mobilnost te obuhvaća raznolike, pojedinačne načine učenja.

3.2 Mreže

3.2.1. *Zajednice dionika diljem Europe za promicanje digitalne kompetencije za život i zapošljivost*

Teme uključuju:

- podjelu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere u učenju zasnovanom na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, obuhvaćajući kako stranu potražnje tako i stranu ponude (npr. uključujući izdavače i one koji razvijaju sadržaje u tu svrhu, poslovni sektor, istraživački sektor, donositelje odluka u javnoj politici te obrazovne aktere poput učenika)
- savjetovanje i potporu vezano za transverzalna pitanja koja se odnose na uporabu usluga digitalnih sadržaja u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju za učenje, poput pravnih pitanja o pravima intelektualnog vlasništva, standarda kvalitete, e-ocjenjivanja i e-portfelja
- razvijanje budućih vizija, scenarija budućih događaja i preporuka vezanih za promjene i dodanu vrijednost informacijskih i komunikacijskih tehnologija na transformaciji sustava obrazovanja i osposobljavanja prema potrebama budućeg društva znanja.

3.2.2. *Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom*

Teme uključuju:

- analizu, osnaživanje i diseminaciju nalaza o tome kako digitalne kompetencije mogu pomoći skupinama s rizikom od isključivanja i poboljšati njihovo samopoštovanje, samopouzdanje, autonomnost i motivaciju za ponovno povezivanje s učenjem. Naglasak je na analizi empirijskih dokaza i sakupljanju studija slučaja o rizičnim skupinama i novim načinima učenja

- podjelu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere iz svih društvenih domena (poslovni sektor, društvene organizacije, dionike u obrazovanju i osposobljavanju, organizacije korisnika itd.) radi utvrđivanja povoljnih uvjeta, čimbenika uspjeha, prepreka pružanju digitalnih kompetencija te njihovo stjecanje kod grupa s rizikom od isključivanja
- razvijanje scenarija budućih događanja, preporuka i operativnih smjernica o tome što obrazovanje može učiniti na rješavanju digitalnog jaza i ponovnom povezivanju pojedinaca koji bi u protivnom ostali isključeni.

4. KLJUČNA AKTIVNOST 4. – DISEMINACIJA I KORIŠTENJE REZULTATA

Kontekst javne politike

Ključna aktivnost „Diseminacija i korištenje rezultata” odražava sve veću osviještenost kreatora javne politike i osoba u praksi o potrebi osiguranja najvećeg mogućeg učinka projekata i aktivnosti koje financira EU radi potpore strategiji „EU 2020.”⁹¹ i provedbe radnog programa „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.” te strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁹²). Tim je dokumentom dogovoreno sljedeće: „1b) Europska suradnja na obrazovanju i osposobljavanju treba biti primjerena i konkretna. Treba dati jasne i vidljive ishode koje je potrebno redovno predstavljati, razmatrati i diseminirati na strukturiran način...”, te „2d): Diseminacija rezultata: kako bi se osnažila vidljivost i učinak na nacionalnoj i europskoj razini, potrebno je široko diseminirati ishode suradnje među svim važnim dionicima te o njima raspravljati na razini generalnih direktora u Europskoj komisiji i ministara.”

Dakle, primarni cilj Ključne aktivnosti 4. je pomoć pri stvaranju okvira za učinkovito korištenje rezultata na lokalnoj, sektorskoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, u sinergiji s komunikacijskim aktivnostima. Aktivnosti koje se financiraju u okviru ove ključne aktivnosti nadopunjuju aktivnosti diseminacije i korištenja posebnih rezultata u okviru sektorskih programa i ostalih ključnih aktivnosti.

Prednost obično imaju projekti u kojima se predlaže integrirani pristup za dva ili više različita sektora cjeloživotnog učenja, koji uključuju ključne donositelje odluka, i/ili koji iskazuju potencijal za značajan, mjerljiv učinak na sektorskoj, regionalnoj, nacionalnoj i/ili europskoj razini. Prioritet će imati i diseminacija s jakim informacijskim i komunikacijskim potencijalom.

⁹¹ vidjeti pod 2.

⁹² vidjeti pod 6.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 4.

4.1. Multilateralni projekti

Prioritet će imati projekti usmjereni na:

4.1.1. Istraživanje i utvrđivanje prepreka uspješnoj diseminaciji i korištenju rezultata te razvijanje izdržljivih modela za uspješnu diseminaciju i korištenje rezultata

Sve je veća potreba za utvrđivanjem novih modela diseminacije i korištenja rezultata. Takvi novi modeli i metode ne trebaju samo širiti informacije, već imati aktivnu ulogu u aktivnostima „valorizacije” (korištenja). Projekti trebaju biti usmjereni na razvijanje primjerenih struktura (analiza, mehanizama, metoda i praktičnih alata) potrebnih za lakše korištenje rezultata.

4.1.2. Učinak aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata

Kroz projekte treba ocijeniti učinak aktivnosti „valorizacije” u cjelokupnom Programu za cjeloživotno učenje. Potrebno je utvrditi i primijeniti praktične modele (isključujući analize troškova i koristi) za ocjenu učinka rezultata te aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata.

4.1.3. Prijenos i provedba rezultata (umnožavanje) i/ili njihovo usmjeravanje u javne politike

Među ciljevima Ključne aktivnosti 4. je da bude most između rezultata projekata i donositelja odluka. Dakle, projekti trebaju biti usredotočeni na usmjeravanje tj. na planiran proces prijenosa uspješnih rezultata Programa za cjeloživotno učenje donositeljima odluka na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Nadalje, projekti trebaju umnožavati dobru praksu i prenositi je novim korisnicima kojima može koristiti. Umnožavanjem se projekti usredotočuju na planski proces uvjeravanja pojedinih krajnjih korisnika da usvoje i/ili primijene rezultate programa i inicijativa.

POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET

Posebni i operativni ciljevi programa Jean Monnet

Kao što je navedeno u čl. 35.1 Odluke o programu, posebni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti predavačke i istraživačke aktivnosti kao i promišljanje u području studija o europskim integracijama
- b) dati potporu postojanju primjerenog obima ustanova i udruženja usmjerenih na europske integracije te obrazovanje i osposobljavanje s europske perspektive.

Kao što je navedeno u čl. 35.2 Odluke o programu, operativni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti izvrsnost predavačkih i istraživačkih aktivnosti kao i promišljanja o studijima europskih integracija na visokim učilištima unutar i izvan EZ
- b) osnažiti znanje i osviještenost među akademskim stručnjacima i europskim građanima o općim pitanjima povezanim s europskim integracijama
- c) dati potporu ključnim europskim ustanovama koje se bave pitanjima europskih integracija
- d) dati potporu postojanju europskih ustanova i udruženja visoke kvalitete aktivnih u području obrazovanja i osposobljavanja.

AKTIVNOSTI *JEAN MONNET* VEZANE ZA PREDAVAČKI/ISTRAŽIVAČKI RAD I PROMIŠLJANJA

1. NASTAVNI PROJEKTI (MODULI <i>JEAN MONNET</i>, KATEDRE <i>JEAN MONNETI</i> AD PERSONAM KATEDRE <i>JEAN MONNET</i>)

Cilj ove aktivnosti programa Jean Monnet je potaknuti predavački/istraživački rad i promišljanja u području studija europskih integracija na razini visokih učilišta unutar i izvan EU. Svrha je osnažiti znanje i osviještenost visokoškolskih nastavnika, studenata i građana diljem svijeta o pitanjima povezanim s europskim integracijama.

Prioritet će imati projekti:

- otvoreni studentima iz ostalih visokih učilišta (npr. iz istoga grada ili regije) te studentima koje ne dolaze automatski u vezu sa studijem europskih integracija (iz područja kao što su prirodne znanosti, tehničke znanosti, medicina, obrazovanje, umjetnost i jezici itd.)
- koji doprinose učenju o europskim integracijama u osnovnim i srednjim školama, kao i u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- koji koriste skupinama civilnoga društva.

2. OSTALI AKADEMSKI I ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI (*JEAN MONNET* CENTRI IZVRSNOSTI, AKTIVNOSTI INFORMIRANJA I ISTRAŽIVANJA I MULTILATERALNE ISTRAŽIVAČKE GRUPE)

Prioritet će imati projekti koji uključuju:

- akademske aktivnosti koje koriste multidisciplinarne resurse
- iskazuju otvorenost ka civilnom društvu
- istraživače koji pripremaju doktorat ili nakon doktorata imaju manje od pet godina iskustva
- stvaranje zajedničkih međunarodnih aktivnosti i strukturnih veza s akademskim ustanovama iz ostalih zemalja u cilju stvaranja istraživačkih rezultata koje se ne bi moglo postići istraživačkim aktivnostima u nacionalnom okviru (ovaj se prioritet odnosi samo na Aktivnosti informiranja i istraživanja te Multilateralne istraživačke grupe)
- nacionalna ili međunarodna udruženja sveučilišnih nastavnika i istraživača specijaliziranih za studije o europskim integracijama
- razvijanje sadržaja te pedagoških metoda i alata koji doprinose podučavanju o europskim integracijama u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, te početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- razvijanje međunarodnih europskih projekata o pisanju povijesti vezano za proces europskih integracija sa zajedničkog europskog stajališta.